

“Pentru mine timpul nu este altceva decât o depășire –
dar o depășire a ce, nu știu, probabil a sufletului însuși...”

IARNA CĂRȚILOR NOASTRE

de Anca Berlogea-Boariu

PERSONAJE

ANIȘOARA

PROFESORUL

ILINCA / TÂNĂRA, fiica ei

BUCĂTĂREASA/

DOAMNA MANCIULEA/ PROFESOARA DE GEOGRAFIE /

PAZNICUL/ UN MILIȚIAN/ COMANDANTUL ÎNCHISORII/ UN INSPECTOR ÎN
ÎNVĂȚĂMÂNT/ UN ALT INSPECTOR LA SPITAL/ SECRETARUL DE PARTID

BĂIATUL CU LAPTELE/ UN ALT MILIȚIAN/ PROCURORUL/ UN ASISTENT/
DIRECTORUL SPITALULUI/ SECRETARUL PRIMĂRIEI

SPAȚIUL de joc ar fi simultan o bibliotecă, un colț de parc, o seră – interior și exterior, un spațiu al amintirilor care coexistă simultan. Singurele obiecte necesare sunt o masă de lucru, un cuțar și un scaun înalt, pierdute printre un covor de frunze... Atmosfera sonoră și lumina pot marca schimbările de spațiu. Se poate juca într-un teatru atelier, cu 5-7 actori dintre care doi-trei asumă rolurile episodice. O altă posibilitate este ca secvențe din trecut să fie înregistrate audio sau video. Orice soluție creativă este posibilă.

ACTUL I

TABLOUL I –	CAMERA PROFESORULUI, 1968
TABLOUL II –	ACASĂ, 1951
TABLOUL III –	TRIBUNAL, 1951
TABLOUL IV –	ÎNCHISOARE, 1951
TABLOUL V –	PREZENT (PE SCENA TEATRULUI)
TABLOUL VI –	STRADĂ, ÎN FAȚA CATEDRALEI, 1968
TABLOUL VII –	SERĂ, 1968
TABLOUL VIII –	CĂMĂRUȚA GRĂDINARULUI, 1968
TABLOUL IX –	PREZENT (PE SCENA TEATRULUI)
TABLOUL X –	ACASĂ, 1948
TABLOUL XI –	SERĂ, 1968
TABLOUL XII –	PARCUL SPITALULUI, 1968

ACTUL II

TABLOUL I –	PREZENT (PE SCENA TEATRULUI)
TABLOUL II –	INTERIOR SERĂ, 1968
TABLOUL III –	PREZENT (PE SCENA TEATRULUI)
TABLOUL IV –	SALĂ DE CLASĂ, 1948
TABLOUL V –	CABINETUL DE GEOGRAFIE, 1948
TABLOUL VI –	SALĂ DE CLASĂ, 1948
TABLOUL VII –	SERĂ, 1968
TABLOUL VIII –	PREZENT (PE SCENA TEATRULUI)
TABLOUL IX –	EXTERIOR PARC, 1948
TABLOUL X –	ACASĂ, 1948
TABLOUL XI –	GRĂDINĂ, 1948
TABLOUL XII –	PREZENT (PE SCENA TEATRULUI)

ACTUL III

TABLOUL I –	SERĂ, 1968
TABLOUL II –	PREZENT (PE SCENA TEATRULUI)
TABLOUL III –	EXTERIOR SERĂ, 1968
TABLOUL IV –	PREZENT (PE SCENA TEATRULUI)
TABLOUL V –	EXTERIOR SERĂ, 1968
TABLOUL VI –	PREZENT (PE SCENA TEATRULUI)
TABLOUL VII –	BUCĂTĂRIE, 1968
TABLOUL VIII –	PARC, 1968
TABLOUL IX –	BUCĂTĂRIE, 1968
TABLOUL X –	EXTERIOR SERĂ, 1968
TABLOUL XI –	BUCĂTĂRIE, 1968
TABLOUL XII –	PREZENT (pe scena teatrului)
TABLOUL XIII –	CÂMP, 1948
TABLOUL XIV –	CATEDRALĂ, 1968
TABLOUL XV –	PREZENT, pe scena teatrului

ACTUL I

Scena e goală, cu câteva obiecte de mobilier care pot fi ușor rearanjate, astfel încât să definească spații diferite, în funcție de lumină: cămăruța sărăcăcioasă a PROFESORULUI, sera și parcul. Prin utilizarea neconvențională a elementelor de decor și prin schimbări de lumină, va fi sugerată o curte de închisoare, tribunalul, strada etc.

În spatele scenei e un acoperiș de sticlă, ca cele de seră. Când suntem în interior, e ridicat. Când suntem în exterior, e sprijinit de pământ, sugerând o seră îngropată. Peretele de sticlă poate să stea și drept, în spatele lui trecând umbre sau fiind folosit ca ecran de proiecție.

În proscenă, în stânga, o pianină, la care cântă Anișoara.

1. *Tabloul I – CAMERA PROFESORULUI, 1968*

PROFESORUL, un bărbat de peste șaptezeci de ani, slăbit de vârstă, intră în scenă. Deschide ușa frigiderului (trebuie să o sprijine puțin să nu cadă). Înăuntru rafturile sunt aproape goale. Doar două borcane cu iaurt și o crăticioară cu ceva mâncare, un ciot de brânză uscată, așezată într-o farfurioară și cam atât. PROFESORUL ia un iaurt și farfuria cu brânză. Dă drumul la un radio. Sunt știri. Ceva legat de Ceaușescu, apoi de Cehoslovacia. PROFESORUL taie niște pâine și își pregătește un sandwich, cu puțină brânză, fără unt. Din spatele lui, o femeie de 30-40 de ani apare și ea, în cămașă de noapte. Îl privește pe bătrân, tatăl ei, apoi mută pe un alt post. Se aude muzică.

ANIȘOARA

Iar te-ai trezit cu noaptea în cap?

PROFESORUL toarnă din sertărașul râșniței cafea măcinată într-un „pahar” improvizat dintr-o hârtie de ziar și împătorește conținutul cu grijă. În spatele lui, ANIȘOARA se așează la masă, pe jumătate adormită.

PROFESORUL

Apăi... la vârsta mea, ce să mai dorm atât?!

ANIȘOARA

Da' ai dormit măcar sau...

PROFESORUL

Dormit, da'... ca de-obicei... același coșmar... Văd mereu cărțile arzând... Nu vrei o cafea?

PROFESORUL ia o cană de pe frigider și o așează pe masă, în fața ei.

ANIȘOARA

E făcută?

PROFESORUL

Nu... Dar se face...

PROFESORUL ia ibricul, dă drumul la apă, în timp ce își spune povestea...

PROFESORUL

Îl văd mereu pe secretarul de partid cum pleacă din tipografie... Și văd cărțile... toate tipăriturile Blajului... Cum le aruncă de la etaj în carul cu boi al primăriei... Manuscrisele vechi, miniaturile din biblioteca mitropoliei...

ANIȘOARA

Tată, au trecut douăzeci de ani de atunci... Suntem în 1968... șaizecișiopt!

PROFESORUL dă drumul la butelie și aprinde focul la aragaz.

PROFESORUL

Asta nu se uită... Tu erai mică...

ANIȘOARA

Nu chiar atât de mică. Mi-aduc aminte atunci, dimineața, când le-au arestat pe maici și au închis școala... Și-așa am terminat eu la pedagogic, la stat... și era cât pe ce să rămân preparator, când m-au dat afară...

PROFESORUL

Știu, când te-au dat afară de la conservator... Ai de gând să-mi reproșezi de multe ori faptul că am stat închis?

PROFESORUL toarnă cafeaua în ceașcă. ANIȘOARA tace. Deschide frigiderul căutând ceva de mâncare. PROFESORUL își împachetează pâinea cu brânză într-o bucată de ziar.

ANIȘOARA

Azi o duc pe mama la Cluj, la spital.

PROFESORUL

Cât stați?

ANIȘOARA

Nu știu. Probabil toată săptămâna... Cel puțin. Dacă nu mai mult. Vorbim.

PROFESORUL

Bine. Vorbim. Ai grijă la drum... Și nu uita...

ANIȘOARA

Te sun.

PROFESORUL

Sună-mă să-mi spui când o operează.

PROFESORUL o sărută pe frunte pe fiica lui apoi trece prin spatele fetei, care continuă să bea cafeaua. Lumina se schimbă în scenă și rămâne doar pe ANIȘOARA, care vorbește direct cu publicul. PROFESORUL iese din scenă.

ANIȘOARA

Nu știu ce sperați să aflați de la mine, acum... Nu-mi mai aduc aminte bine de tot ce s-a întâmplat... În '51 au venit să-l aresteze pe tata prima oară... Atunci, după ce s-au închis școlile... și Biserica...

2. *Tabloul II – ACASĂ, 1951*

Întuneric. Se aud bătăi în ușă. PROFESORUL intră, precedat de doi milițieni.

MILIȚIANUL

Ștefan Manciulea?

PROFESORUL

Eu sunt.

MILIȚIANUL 2 luminează spațiul cu o lanternă, descoperind o ladă de lemn. MILIȚIANUL o deschide și scoate dinăuntru cărți și documente.

MILIȚIANUL

Ce-ai aici?

PROFESORUL

Lucrările mele. Hărți, note de studii...

MILIȚIANUL

Pentru asta se face pușcărie, nu știați?

3. *Tabloul III – TRIBUNAL, 1951*

PROCURORUL citește rechizitoriul de la pupitrul tribunalului.

PROCUROR

Acuzatul Ștefan Manciulea este un element primejdios care prin lucrările lui științifice și apartenența la o biserică desființată activează împotriva ordinii și legilor statului...

PROFESORUL ascultă. MILIȚIANUL îl îmbracă în haină de zeghe.

4. *Tabloul IV – ÎNCHISOARE, 1951*

PROFESORUL, îmbrăcat în zeghe și purtând lanțuri, avansează greu, pas după pas spre peretele din spatele scenei. Între timp, PROCURORUL își continuă pledoaria.

PROCUROR

Cerem ca acuzatul să fie condamnat la șapte ani de închisoare grea pentru publicarea de lucrări științifice, ațâțătoare de ură rasială...

În spatele scenei, un zid, ca de închisoare. PROFESORUL este întors cu fața la zid. De-a lungul zidului, sunt aliniați acum și alți condamnați, cu fața la perete, mâinile întinse, ca să păstreze distanța regulamentară între ei. Sunt păziți de cei doi MILIȚIENI/GARDIENI. Apare COMANDANTUL ÎNCHISORII.

COMANDANTUL

Cu fața la mine, bandiților. Știți voi ce-i aici?

PROFESORUL se întoarce și privește drept înainte.

COMANDANTUL

Aici e Aiudul! De aici nu mai scăpați vii!
La dreaptaaa! Înainte marș!

CONDAMNAȚII și PROFESORUL se întorc și pleacă spre dreapta.

5. *Tabloul V – PREZENT*

ANIȘOARA își continuă povestirea. Pare să se adreseze cuiva din public. O TÂNĂRĂ se apropie, o ascultă atent pe ANIȘOARA, fără să-i răspundă însă.

ANIȘOARA

L-au arestat pentru că a scris despre granițele României. Era profesor de geografie... Pe alții, din diferite alte motive. O toamnă, atât a durat... Au închis școlile, biblioteca, tipografia... Liceul unde am învățat împreună cu mama ta, timp de trei ani, s-a desființat... Brusc, într-o dimineață de toamnă...

ANIȘOARA se oprește o clipă. Deschide pianul și începe să cânte. Listz.

ANIȘOARA

Nu mai recunoșteam nimic. „Mica Romă”, cum numea Eminescu Blajul... „mica Romă” devenise peste noapte un oraș mort și pustiu. Ea ți-a spus

ceva despre toate astea? Mama ta? Bănuiesc că nu. N-a avut curajul... Poate-ai învățat ceva, în trecut, la liceu, despre Școala Ardeleană, un curent literar din secolul al XIX-lea.... Eventual ai aflat că la Blaj a început să se scrie în limba română cu litere latine.... sau că aici s-a înființat prima școală... nu, asta probabil că nu...

TÂNĂRA se ridică și urcă pe scenă. ANIȘOARA se apropie de TÂNĂRĂ. Îi pune o pereche de ochelari de soare și îi dă un pardesiu ușor, croit după moda 1968. TÂNĂRA începe să meargă prin scenă, intrând în rolul care i se dă.

ANIȘOARA

Semeni mult cu mama ta... Știi... În 1968... În 1968 s-a mai întors o dată... Despre asta ți-a spus? Am văzut-o când traversa piața din fața catedralei... Era la fel ca tine acum, purta ochelari de soare... aproape ne-am lovit una de alta... Nu m-a recunoscut. Am vrut s-o strig, dar n-am făcut-o... Am lăsat-o să plece. Mi-a povestit tata, că a mers la el... Întâmplător. Voia o listă de tipărituri din Blaj... Pentru Academie. I s-a spus de la primărie să-l caute pe grădinarul spitalului! Nu știa că e tata. Fostul director al Bibliotecii din Blaj, grădinarul spitalului de TBC...

TÂNĂRA, acum ILINCA, iese din scenă.

6. *Tabloul VI – STRADĂ, în fața Catedralei, 1968*

PROFESORUL apare, îmbrăcat cu o haină lungă, de ploaie și ducând o geantă ponosită, mai mult cu unelte decât cu hârtii sau cărți. Trece pe lângă niște lăzi de lapte, pe care le descarcă un BĂIAT și le așază pe o liză. Apare și BUCĂTĂREASA, o femeie în jur de vreo cincizeci de ani, micuță de statură și foarte vioaie, în ciuda formelor destul de rotunde. Numără navetele de lapte și le trece într-un catastif.

BUCĂTĂREASA

Bună dimineața, dom' profesor.

PROFESORUL

(remarcând-o)

Bună dimineața, bună dimineața... A venit laptele, după cum văd! Primiți cu plin!

BUCĂTĂREASA

(dându-i o sticlă de lapte)

Primim, primim... Primim și inspecție, nu știți?

PROFESORUL

(continuându-și drumul)

Nu... Cine vine?

BUCĂTĂREASA

De la București, cineva mare... din minister, n-am înțeles prea bine...

PROFESORUL

Să vie...

BUCĂTĂREASA

(strigând în urma lui)

Eu pot să viu după ceaiuri?

PROFESORUL

(înaintând pe alee, se întoarce)

Veniți... Știți unde mă găsiți...

PROFESORUL dispare, în timp ce BUCĂTĂREASA supervizează descărcarea lăzilor aduse de BĂIAT, notând mai departe în catastif.

ILINCA vine, cu o geantă mare pe umăr și ducând în mână o pereche de pantofi cu toc. Se oprește pe bancă. Se descalță de pantofii fără toc pe care îi are în picioare și îi pune pe cei cu toc. Din spatele ei, se apropie un PAZNIC.

PAZNIC PRIMĂRIE

Tovarășa... Să mutați mașina!

ILINCA

(cu un pantof în mână)

De ce?

PAZNIC PRIMĂRIE

E parcare primăriei, n-aveți voie aici.

ILINCA

Și de ce n-ați spus când am venit? Nu văd nici un semn de interzis... Unde erați când am parcat?

ILINCA și-a încălțat pantofii eleganți și ridică liniștită ceilalți pantofi, spre disperarea PAZNICULUI. ILINCA deschide geanta, vrând să scoată ceva... Foarte posibil portofelul.

ILINCA

Nu rămân decât o oră...

PAZNIC PRIMĂRIE

(mai îngăduitor)

Nu-i nevoie... Nu despre asta e vorba... Nu vedeți că vine inspecția? Parcarea trebuie să fie liberă. Vă rog eu, mutați mașina de aici!

BUCĂTĂREASA

Ce-ai, nea Mitrache, nu vezi că doamna nu-i de aici? Mai îngăduie și dumneata, puțin...

PAZNIC PRIMĂRIE

Nană Veturia, dumneata ce te bagi? Doar știi că vine inspecția...

ILINCA

E vorba doar de-o oră!

PAZNIC PRIMĂRIE

(luând discret banii dați de ILINCA)

O oră doar!

ILINCA

(spre BUCĂTĂREASĂ)

Mulțumesc...

BUCĂTĂREASA

Pentru puțin... Da'... Dumneata ce cauți? Eu te știu pe dumneata de undeva...

ILINCA

Pe mine... N-aveați de unde... Aici e spitalul, nu? Pe grădinar unde-l găsesc?

BĂIATUL

(împingând lăzile puse pe liză)

Pe nea Fane? Apăi a trecut acum spre sere... Mergeți că-l găsiți acolo, în spate...

ILINCA

(plecând)

Mulțumesc...

BUCĂTĂREASA

Știu de unde o știu pe doamna... De la televizor... De la televizor o știu...

7. *Tabloul VII – SERĂ, 1968*

Scena se schimbă la vedere. BĂIATUL pleacă împreună cu BUCĂTĂREASA, împingând liza cu lăzi de lapte. În spate, PROFESORUL intră, cu șorțul mare de grădinar și aducând pe masa mare, din față, o ladă cu ghivece și pământ. Ghivece de flori, atârinate de ștangă sau puse pe stative cu roți umplu spațiul dintr-odată. În spațiul scenei, la început ascunsă în penumbră, există un spațiu improvizat al PROFESORULUI, cu rafturi de bibliotecă. Peretele de sticlă în pantă, creează impresia unui interior de seră.

ANIȘOARA

În total, cred că tata a făcut vreo zece ani de pușcărie. Din 1951 în 1958, o dată. Și l-au mai luat încă o dată prin 61... Era aproape de pensie când a ieșit. Cu greu l-au angajat grădinar la spitalul de TBC... Ce ironie! După 20 de ani, lucra în fosta Academie teologică, devenită între timp spital...

PROFESORUL iese după alte flori. În jurul lui, scena continuă să se schimbe, fiind umplută de ghivece și stative de flori.

ILINCA se oprește încercând să cuprindă spațiul, transformat într-o seră plină de flori – de la trandafiri și panselle, plantate în ghivece mici până cascade de ruselia și torenii care se scurg din ghivece suspendate. Florile sunt peste tot: în ghivece așezate pe jos, în căldări care atârnă de sus, prinse de ștangă, pe mese laterale sau pe etajere de fier... în funcție de mărime. În planul din față e amenajat spațiul de lucru, cu o masă, și, alături, obiectele și ustensilele necesare grădinaritului: furci, sapă, hârleț șamd. Pe masă, lucrurile sunt lăsate ca și cum cineva de-abia ar fi trecut pe acolo, dar e greu de spus unde e grădinarul. ILINCA își continuă drumul în dreapta, căutând să vadă dacă nu e totuși cineva aici. Descoperă un colț de plante aromatice și medicinale, incluzând un larg număr de ghivece de ardei iute.

PROFESORUL revine, aducând un sac cu pământ. Imediat cum intră, se duce direct spre masa lui de lucru, fără să o remarce pe ILINCA, care e în partea opusă, ascunsă de plante. ILINCA se apropie de el și îl salută.

ILINCA

Bună ziua.

PROFESORUL e deja la masa lui de lucru și se ocupă, cu multă grijă, să umple o cutie cu pământ ca să planteze niște semințe. N-o aude. ILINCA se apropie din spatele lui, încercând să se facă remarcată. Zgomotul unui ghiveci răsturnat îl face pe PROFESOR să întoarcă privirea, atât cât să o vadă pe ILINCA, care se oprește, încurcată de răsturnarea ghiveciului. Se apleacă să-l ridice.

ILINCA

(cu ghiveciul în mână)

Bună ziua. Mă scuzați... N-am vrut...

PROFESORUL
(calm)

S-a spart?

ILINCA
Nu. Doar s-a răsturnat ceva pământ...

PROFESORUL
(continuând lucrul)
Lăsați-l aici... Mă ocup imediat... Să termin doară
cu ce-am început.

ILINCA se apropie de PROFESORUL, cu ghiveciul în mână. E un recipient de lut destul de mic, cu o plantă de-abia răsădită. Îl așază pe masa de lucru, lângă PROFESORUL.

ILINCA
Aveți multe flori aici... Îmi cer scuze, n-am văzut...

PROFESORUL
Nu-i nimic... E drept, s-a cam aglomerat pe aici...
Cu florile pentru parc și cele pentru oraș...

ILINCA
(întinzând mâna)
Să mă prezint... Sunt ILINCA...

PROFESORUL se întoarce spre ILINCA, încercând să-și șteargă mâinile pline de pământ și să-i răspundă la mâna întinsă.

PROFESORUL
(scuzându-se, zâmbind)
Sunt cam murdar...

ILINCA, zâmbind, l-a prins pe grădinar de încheietura mâinii, în semn de salut.

ILINCA
(zâmbind)
E doar pământ.... Ilinca...

PROFESORUL
(întrerupând-o)
Mă bucur... Nea Fane, nea Fane grădinarul, așa mă
știe lumea pe aici.

Odată rezolvată problema salutului, PROFESORUL revine la cutia lui, o ridică și se îndepărtează cu ea, să o așeze unde îi este locul, respectiv în partea opusă, unde sunt așezate pe o masă mai înaltă cutiile cu răsaduri de plante aromatice.

PROFESORUL

Mă scuzați... Sunteți de la sere, de la minister cumva?

ILINCA

Nu. De ce întrebați?

ILINCA se uită după el, dar fără să-l urmeze. Pe masa de lucru, chiar în fața ei, mai sunt cutii și ghivece cu mici semne de carton înfipite în ele, pe care e notat numele plantelor semănite. Nu se poate spune exact ce gândește ILINCA, dat fiind că, în continuare, păstrează ochelarii de soare.

PROFESORUL

(îndepărtându-se)

Menta asta... Te năpădește... În loc de pătrunjel, mărar sau altele, n-am avea decât mentă, dacă-i după ea...

ILINCA

(citind înscrisurile)

Aveți și ciuboțica cucului, pare-mi-se...

PROFESORUL

(instalând cutia)

Da, e bună de ceai, pentru bronșite și pneumonii...

ILINCA

Cred că-i bună și pentru insomnii... combinată cu valeriană și... nu-mi aduc bine aminte...

În spatele ILINCĂI, PROFESORUL întoarce capul, atent, oprindu-se în dreptul altor cutii de răsad, inspectându-le și apucându-se de plivit.

ILINCA

(întorcând capul)

Mama mea se pricepe, puțin. Așa că am prins și eu câte ceva...

ILINCA se întoarce spre PROFESOR, decisă să-i spună pentru ce a venit. Pornește înspre el, scoțându-și în sfârșit ochelarii.

ILINCA

(ajungând lângă PROFESOR)

Știți, eu sunt profesoară și vă căutam... Pe dumneavoastră cred...

PROFESORUL

(întrerupând-o din nou)

Aici predați, la liceu, la agronomie? Înseamnă că ați venit după răsaduri... Da' cum de nu v-am mai

văzut până acum? Tot ce aveam, i-am dat zilele trecute profesorului Pop, nu v-a zis?

ILINCA

(zâmbind politico)

Nu, nu... Nu predau aici, la liceu. Și n-am venit după răsaduri. Deși văd că aveți flori frumoase.

PROFESORUL plivește una din cutiile cu răsad de pansele de-abia încolțite. ILINCA e aproape de el, atentă la ce face.

PROFESORUL

(continuându-și munca)

Da... E vremea tuberozelor, acum. Peste vreo două-trei săptămâni, plantăm panselele, cele de-aici... Sunt ultimele... De-abia au dat fir... Astă iarnă era să înghețe toate florile, săracele... M-a găsit aici portarul, într-o noapte. Am venit să fac focul. Mă gândeam că... Dar mă scuzați, v-am întrerupt.

PROFESORUL ia o altă cutie de răsaduri și se îndreaptă spre masa lui de lucru, lăsând-o pe ILINCA lângă ghivecele de flori.

ILINCA

Nu, nu... Povestiți...

În timp ce își va continua povestea, PROFESORUL pregătește pământ în mai multe ghivece, unde mută firele de-abia răsărite. ILINCA își continuă inspecția diferitelor flori, citind etichetele din ghivece și cutii.

PROFESORUL

(reluând firul poveștii)

Când am văzut ce ger a dat, m-am gândit că îngheață toate și rămânem fără flori pe vară.

ILINCA ajunge în dreptul ghivecelor de ardei iute.

PROFESORUL

Am venit în toiul nopții să fac focul. S-au mirat cu toții că m-au găsit aici, dimineață. Dar au scăpat... Au trăit...

ILINCA

(interesată de ardei)

Sunt iuți ardeii? Pot să iau unul?

ILINCA face un pas, cât să-l vadă ea pe PROFESOR.

PROFESORUL

Dacă doriți! Dar aveți grijă, sunt foarte iuți...

ILINCA rupe un ardei și îl șterge cu mâna... Apoi, gustând cu grijă din el, se îndreaptă din nou spre PROFESOR.

ILINCA

De când lucrați aici? Și cu flori și cu legume... Vă pricepeți, după cum se vede...

PROFESORUL

Aici? Nu demult. Doar de vreo doi-trei ani. Dar de ce întrebați?

ILINCA

(țâșnindu-i lacrimile)

Ah! E foarte, foarte iute... Știați dumneavoastră ce știați...

PROFESORUL o privește amuzat pe femeie, abandonându-și ghivecele și ștergându-se pe mână de șorțul de grădinar.

PROFESORUL

Așa-s bătrânii, le știi pe toate. Luați loc aici, o clipă... să vă aduc un colț de pâine...

PROFESORUL dispăre după un panou de lemn, chiar în stânga mesei lui de lucru în timp ce ILINCA se așază pe scaunul indicat, aproape de un lămâi.

ILINCA

(revenindu-și puțin)

Mai devreme... N-am vrut să pun o întrebare care să vă deranjeze.

PROFESORUL (de afară)

Nu mă deranjează nici o întrebare.

PROFESORUL

(revenind cu o bucată de pâine)

Apăi, de răsaduri m-am ocupat de mic copil că-s de la țară... Da' acolo, ieșeam la coasă, la seceră... Acu', la bătrânețe, nu mai pot... Trebuie să o iau cătinel, cătinel...

ILINCA ia pâinea din hârtia cu care era înfășurată, rupe și mănâncă un colț, calmându-și reacția la ardei. Apoi dă restul de pâine înapoi PROFESORULUI.

ILINCA

Mulțumesc pentru pâine. E mai bine... Dar nu sunteți de aici, din Blaj?

PROFESORUL

(luând pâinea)

Nu. Da' dumneavoastră de ce-ntrebați?

ILINCA

Eu... De fapt... Cum vă spuneam, sunt profesoară.

Și am venit să întocmesc o listă, pentru Academie, cu tipăriturile din Blaj...

PROFESORUL

(îndepărtându-se)

Aici, la mine? N-ați nimerit bine. Io's aici cu florile... Iaca, astea știți ce sunt?

PROFESORUL, dorind să mute discuția în altă direcție decât cea a cărților, îi arată ILINCĂI răsadul la care lucra și pe care-l muta în ghivece. Pe masa de lucru sunt aglomerate cutia cu răsad, paleta cu care scotea rădăcinile, ghivece în care deja e pusă planta, altele doar cu pământ, altele, de mai demult, cu etichete. PROFESORUL, dacă tot s-a oprit, ia câteva etichete și începe să le completeze. ILINCA se apropie din spatele lui și se uită atent, citind de fapt pe etichete.

ILINCA

Geranium.

PROFESORUL

Și dincolo?

ILINCA

(citind)

Rozmarin...

PROFESORUL

Da' aici?

ILINCA

(nedumerită)

Nu-mi dau seama. Nu le mai recunosc așa de bine... Am învățat cândva, la școală, dar a trecut ceva vreme de atunci... Nu mai știu...

PROFESORUL

Crește numai aici...

ILINCA

Mac negru?!

PROFESORUL o privește. A terminat de completat etichetele și se îndepărtează din nou, să le pună în câteva ghivece.

PROFESORUL

Sunteți din Blaj?

ILINCA

(fără să-l privească)

Nu... Nu chiar.

PROFESORUL

Da' de aici, de prin preajmă, nu?

ILINCA

Da, m-am născut pe aici, nu departe. (după o scurtă ezitare, se întoarce spre PROFESOR) La Jidvei.

PROFESORUL

Și unde ați făcut școala?

ILINCA

(evitând un răspuns concret)

Aici, aproape.

PROFESORUL se retrage, ca și mai devreme, într-un spațiu doar al lui. ILINCA își pune din nou ochelarii de soare, își dă seama că e absurd, îi scoate și îi pune în geantă. PROFESORUL se spală pe mâini. Se aude apa. ILINCA privește în jurul ei. Câteva geamuri din acoperiș sunt ridicate, să intre aerul. Apa a încetat să mai curgă. ILINCA e în dreptul unor trandafiri foarte frumoși, dar instinctiv, întoarce capul, când se face liniște. PROFESORUL a reapărut, ștergându-se pe mâini. Nu mai are șorțul de grădinar.

PROFESORUL

Așadar, ce spuneți?

ILINCA

Am de făcut o listă, pentru Academie... Dar mai cu seamă mă interesează o carte... La dumneavoastră m-au trimis de la primărie. (aplecându-se să miroasă trandafirul) Adică, bănuiesc că la dumneavoastră! Mai lucrează cineva aici, ca grădinar?

PROFESORUL

(lăsând prosopul)

Nu. Doar eu... Nu vreți o cafea?

ILINCA

Dacă nu-i deranjul prea mare... Aveți aici?

PROFESORUL

Mai aduc de-acasă... Când am și-acasă!

ILINCA ar vrea să treacă dincolo de panou, în cămăruță, dar totuși nu știe dacă se cuvine să urce sau nu.

8. *Tabloul VIII – CĂMĂRUȚĂ GRĂDINAR, 1968*

PROFESORUL așază pe micul aragaz un ibric, în care toarnă apă dintr-o sticlă. Apoi ia două cănițe de pe un raft și se îndreaptă spre chiuvetă să le spele. ILINCA se apropie și așteaptă.

ILINCA

Mi-au spus să-l caut pe grădinarul spitalului dar nu au apucat să-mi spună numele. Se grăbeau să intre într-o ședință...

PROFESORUL

(întorcându-se spre ea)

Și-așa deci, de la primărie. Și ce vor domnii... mă scuzați, tovarășii de la primărie cu mine?

ILINCA

Ei, nimic. Eu aveam nevoie de ajutor.

PROFESORUL

Luați loc. Cu zahăr sau fără?

ILINCA

(așezându-se)

Cu zahăr, mulțumesc... Dar... nu mă lăsați să vă ajut?

PROFESORUL

(în timp ce pune zahăr în ceașcă)

Nu-i cazul. Dumneavoastră sunteți musafir, aici. Io mi-s gazda!

ILINCA stă jos pe ceea ce pare a fi singurul scaun din micuța încăpere.

ILINCA

Dacă spuneți... Nu știu însă dacă mă puteți ajuta...

PROFESORUL

Apăi ziceți... Care-i baiul?

ILINCA

Am o listă de la Academie... Cu tipăriturile care se pare că au fost scoase la Blaj... Trebuie să verific și, cum nu mai există arhiva tipografiei... E greu de completat. Poate știți unde au fost duse cărțile. Cele care au mai rămas...

PROFESORUL

După 1948?

ILINCA

Da. După 1948.

PROFESORUL, deși cu ochii pe ibric, scapă cafeaua de sub control. În ultima clipă, ridică ibricul, dar cafeaua tot se varsă pe micul aragaz și pe măsuță... PROFESORUL vine cu ibricul spre ILINCA cu ce a mai rămas. Din fericire, destul.

ILINCA

De la primărie mi-au spus că dumneavoastră ați ști ce s-a întâmplat, unde au fost duse?

PROFESORUL toarnă calm cafeaua în cești. Nu vrea să spună așa de repede ce știe.

PROFESORUL

Așa v-au spus?

ILINCA

Da.

PROFESORUL

Apăi de unde să știe un biet grădinar unde sunt cărțile din biblioteca Blajului? Sau cele de la tipografie?

ILINCA

Se pare că erați aici...

PROFESORUL se retrage, lasă ibricul în chiuvetă, oprește butelia și încearcă să șteargă cu o cârpă cafeaua vărsată pe măsuță.

PROFESORUL

Aici erau și domnii de la primărie... Unii dintre ei...

ILINCA

Mulțumesc pentru cafea... Îmi prinde tare bine... După un drum așa de lung...

PROFESORUL

(curățând în jurul aragazului)

Ați venit de departe?

ILINCA

Da. De la București.

PROFESORUL se îndreaptă din nou spre chiuvetă, să spele cârpa și să se spele din nou pe mâinile murdare acum de cafea.

PROFESORUL

Cu trenul sau cu mașina?

ILINCA

Cu mașina.

PROFESORUL

Dumneavoastră ați condus? Sau... ați venit cu cineva?

ILINCA

Nu, eu conduc. Demult, deja. Cred că sunt una din primele femei care.... (realizând că e pe cale să facă o gafă) mi-am luat carnetul...

PROFESORUL

(întorcându-se spre ILINCA)

Da? Și de când aveți mașină?

ILINCA

(ezitând)

Din... 1956...

ILINCA bea din cafea, neîndrăznind să-l privească pe PROFESOR în față. PROFESORUL vine aproape de ea, ia cana lui de pe masă și rămâne în picioare, chiar în spatele ei.

PROFESORUL

Sunteți printre cei privilegiați, se pare!... Și ziceți că ați venit azi!? Înseamnă că ați plecat de cu noapte!

ILINCA nu răspunde imediat. Ceva, de afară, îi atrage atenția PROFESORULUI, care așază grăbit cafeaua lui pe masă și dă să iasă.

PROFESORUL

(ieșind)

Odihniți-vă puțin... Mă-ntorc imediat!

ILINCA

Da'...?! Nu vă beți cafeaua?

PROFESORUL

E cam fierbinte pentru mine... Rămâneți aici, vin imediat!

ILINCA privește la rândul ei pe ferestrele de la etaj, să vadă ce i-a atras atenția PROFESORULUI și o vede apropiindu-se de seră pe BUCĂTĂREASĂ. ILINCA continuă să bea cafeaua, în picioare. PROFESORUL urcă scările și iese. Îl vedem stând de vorbă afară, prin ferestrele serei, cu BUCĂTĂREASA. Pleacă. ILINCA începe să

scoată diferite cărți din bibliotecă, uitându-se la titluri. În acest timp, ANIȘOARA povestește despre Biblioteca din Blaj.

9. TABLOUL IX – PREZENT

ANIȘOARA

Tata pusese în ordine arhiva tipografiei.. și a bibliotecii... Când eram în primul an la liceu, tata ne-a luat cu el la Biblioteca... Ne-a arătat, și mie și mamei tale, fiecare carte, fiecare manuscris... din cele rare... A avea povești pentru fiecare dintre ele... Erau manuscrisele persane, aduse de la Constantinopol... Cel mai mult îi plăcea să ne spună povestea lui Timotei Cipariu...

Se pare că într-un an, Cipariu n-a mai avut bani să vină acasă de la Constantinopol... Mergea acolo, la un prieten anticar, de unde cumpăra manuscrise persane și alte cărți rare... Înainte să plece, a dat de o biblie – un manuscris vechi, în ebraică, cu însemnări... L-a cumpărat cu banii de drum și a venit acasă pe jos... Tata ni l-a arătat, la bibliotecă... Adunase și acasă o colecție impresionantă de cărți... Era pasionat de teatru...

Încercând să vadă volumele, ILINCA scoate mai multe și deodată, fără să știe cum, de deasupra cărților se rostogolește o hârcă de mort. ANIȘOARA, care s-a apropiat între timp, o ridică, pregătită să își continue povestea.

ANIȘOARA

Din păcate, a rămas fără ele... Mama era gata, gata să le arunce, când a apărut lista autorilor interziși. Era și tata printre ei... A strâns toate cărțile, să le ducă în pod, să le ascundă în pivniță...

Mișcarea peretelui de sticlă și efectele de lumină creează un alt spațiu, de interior de casă.

10. TABLOUL X – ACASĂ, 1948

PROFESORUL intră, însoțit de o femeie – DOAMNA MANCIULEA. E altfel îmbrăcat, pare mai tânăr cu 20 de ani. ANIȘOARA face să apară un raft de bibliotecă – un raft pus pe roți sau un cuțar întors – și va trece printre ei, privindu-i ca din altă lume. Așază hârca pe masa mare, care se transformă încet, încet în birou.

DOAMNA MANCIULEA, o femeie în jur de patruzeci de ani, slabă, aproape plâpândă, apare hotărâtă, trăgând după ea un cuțar până în mijlocul încăperii. PROFESORUL vine în urma ei, aducând un teanc de documente. Privește cu reproș spre soția lui.

PROFESORUL

Sunt cărțile mele, manuscrisele mele, toată munca mea de-o viață!

DOAMNA MANCIULEA

Stau mai bine în pod, decât în casă!

PROFESORUL

Și dac-o fi să facă vreo percheziție, crezi că nu le-or găsi?!

DOAMNA MANCIULEA

Dar măcar nu le vede oricine intră în casă, așa, din prima...

PROFESORUL

Că parcă n'ar ști oamenii ce-am în casă... La ce oi fi muncit atâta?!

Docil, PROFESORUL așază pe masa de lucru teancul de hârtii, apoi aduce altul. Printre ele sunt un mare număr de schițe, hărți, diagrame, tabele și statistici care îi slujiseră la lucrarea de doctorat. DOAMNA MANCIULEA ia din rafturile bibliotecii cărțile și verifică titlurile cu un catalog pe care îl are pe masă.

PROFESORUL

Ce mai citești atâta? Eminescu, interzis. Rebreanu, interzis... Lucrările mele, evident, interzise! Iorga, interzis... Profesorii mei de istorie și geografie, la gunoi... Episcopul Sucei, interzis... Evident! Gândirea interzisă!

Pe colțul mesei, înconjurat de nenumăratele documente, tronează craniul „hârcă” de mort. PROFESORUL vrea să așeze pe masă și ultimul teanc de documente, iar craniul e cât pe ce să cadă. PROFESORUL îl prinde, aproape în zbor, și îl reazăză deasupra cărților, cu mare grijă. DOAMNA MANCIULEA, continua să pună în cufar cărțile tipărite, luate de pe rafturi, se oprește enervată.

DOAMNA MANCIULEA

Țâpă-l omule odată... Ce mai ții hârca aia pe masă și stai ziua și noaptea cât îi de lungă lângă ea!

PROFESORUL

Nu o arunc, femeie, n-o arunc... Îmi aduce aminte că odată, Dumnezeu știe când, ajungem toți ca dânsa, că de moarte nimeni nu-i scutit...

DOAMNA MANCIULEA

La ce-o mai ții... În orice clipă pot veni să te ia, ce să-mi mai aducă aminte și spurcăciunea asta că s-ar putea ca mâine să nu mai fii!

DOAMNA MANCIULEA apucă furioasă craniul și îl dă de pământ. Printre cărți și hârtii, craniul se rostogolește, fără să pățească nimic...

PROFESORUL

Ce-ai, femeie?! E doar o hârcă de mort!

PROFESORUL abandonează munca de „ascundere” a hârtiilor, lăsându-și soția în mijlocul haosului din cameră. Liniștit, se apleacă să ridice craniul, dar nu-l așază la loc pe masă, ci dă să iasă cu el. DOAMNA MANCIULEA încearcă să-l oprească cu vorba.

DOAMNA MANCIULEA

Mi-e frică, Ștefane... Mi-e frică... De când ai refuzat să intri în partid și te-au dat afară de la Cluj, nu e zi să nu-mi fie teamă...

PROFESORUL

Ce să se întâmple, femeie?! Ce să se întâmple! În cel mai rău caz mă arestează.

DOAMNA MANCIULEA abandonează cărțile, descumpănită, și pleacă. PROFESORUL se joacă puțin cu hârca de mort, apoi închide cufărul.

11. *Tabloul XI – SERĂ, 1968*

Lumina se schimbă. ILINCA se apropie de el. PROFESORUL îi aruncă hârca. ILINCA o prinde.

PROFESORUL

Unde-ai mai găsit-o și pe asta? Nu te-ai speriat?

ILINCA

Nu... Mi-a adus aminte de cineva... din copilărie...

PROFESORUL aruncă o privire pe geam, controlând cerul. Bea o gură de cafea, acum rece, așa în picioare, ca și cum nu ar avea mult timp la dispoziție.

ILINCA

Am cunoscut mai demult pe cineva care ținea un craniu de mort în birou.

PROFESORUL

Aici, la Blaj?

ILINCA

Da, aici. Spunea că-i amintește că toți vom ajunge una cu pământul într-o bună zi...

PROFESORUL

Așa e...

PROFESORUL ia cănila, și a lui și a ILINCĂI, și merge să le spele.

ILINCA

Mă întrebam dacă... Mă întrebam dacă nu cumva...
dumneavoastră...

PROFESORUL

Cine spuneți că avea hârca?

ILINCA

(ezitând)

Un profesor.

ILINCA se oprește, așteptând o reacție din partea PROFESORULUI, care termină de spălat vasele. Lumina se schimbă ca și cum afară se pregătește să vină furtuna. Se aud tunete în depărtare.

PROFESORUL

Avea dreptate, profesorul dumitale, toți ajungem
una cu pământul... Da, poate tot aia e... Hârca...
Am primit-o moștenire.

ILINCA ar vrea să mai întrebe ceva, dar ezită.

ILINCA

(privind cărțile)

N-am realizat că aveți atâtea cărți. Probabil, de
asta, m-au trimis la dumneavoastră, cei de la
primărie...

PROFESORUL

(ocolind răspunsul)

Sunt cărți oarecare, ce vedeți aici. Cele din
biblioteca Blajului, nu pe mine să mă întrebați
unde se află... Domnii de la primărie ar trebui să
știe mai bine...

PROFESORUL ia din cui șorțul mare de grădinar, îl pune din mers. ILINCA vine în urma lui.

ILINCA

Unde mergeți?

PROFESORUL

Se apropie furtuna... Am de plantat un pom...
(aruncându-i o pereche de cizme) Puneți cizmele
astea... o să te umpli de glod cu pantofii dumitale
de oraș...

ILINCA ar vrea să-i explice PROFESORULUI mai departe ce începuse, renunță. Se apleacă să se încalțe, mai mult din mers. În tot acest timp, dispar florile agățate la ștangi și sunt scoase, la vedere, rafturile și mesele cu plante. Scena rămâne aproape goală, cu un fundal pe care pare să se vadă cerul.

12. Tabloul XII – PARCUL SPITALULUI, 1968

ILINCA se așază pe o ladă aruncată la întâmplare și încalță a doua cizmă. Se ridică și încearcă să meargă. Cizmele îi vin destul de bine, chiar dacă sunt puțin mari.

ILINCA

Mă puteți ajuta sau nu?

PROFESORUL

Cu ce?

ILINCA

Cu lista pentru Academie... Și aș mai vrea să știu dacă piesa... manuscrisul primei piese românești era aici, la Blaj...

PROFESORUL

Apăi acu, să plantăm pomul ăsta, că altfel moare...

PROFESORUL se apropie împingând roaba, cu tot cu ghiveci, urmat la mică distanță de ILINCA, care privește, undeva în zare, ceva ce numai ea vede.

ILINCA

Au construit blocuri aici.

PROFESORUL

Unde?

ILINCA

Pe Câmpia Libertății. Mai demult nu erau.

PROFESORUL se oprește, se uită la ILINCA, care îl ajunge din urmă.

PROFESORUL

Apăi dumneata cunoști Blajul...

ILINCA trece pe lângă PROFESOR fără să răspundă. Îl privește doar o clipă, ia sapa din roabă și merge mai departe. PROFESORUL continuă să o privească, apoi o urmează.

PROFESORUL

Ai făcut școala aici, nu?... Nu spui...

ILINCA se oprește și se întoarce spre PROFESOR, care o ajunge din urmă.

PROFESORUL

Ne intră frica-n suflet, ne macină pe dinăuntru și
apoi nu mai știm cum să scăpăm de ea.

ILINCA (privindu-l)

Unde vreți să plantați pomul? Chiar vine ploaia.

PROFESORUL

(privind-o până pleacă ea ochii)

Aici, în mijloc.

În mijlocul scenei, o bucată de pământ. ILINCA începe să sape să-i facă loc plantei, atacând pământul cu furie. În spatele ei PROFESORUL zâmbește, blând.

PROFESORUL

(apropiindu-se)

Nu lovi cu atâta furie. Mai blând.

ILINCA se dă la o parte, după ce mai înfige o dată sapa, și îi face loc PROFESORULUI. Acesta îi prinde mâinile și, ținându-i-le pe sapa, apasă adânc în pământ.

PROFESORUL (blând)

Cu forță, cu determinare... Nu cu furie...

ILINCA se dă la o parte, îndepărtându-se de PROFESOR. Acesta privește o clipă în urma ei, apoi ia sapa și începe munca. ILINCA se îndepărtează câțiva pași, caută nervos în buzunarul fusteii, apoi scoate un pachet aproape terminat de țigări și o brichetă, ia o țigară și încearcă să aprindă bricheta, în timp ce PROFESORUL, în spatele ei, continuă să sape.

PROFESORUL

Da' ce-ți veni dumitale să vii tocmai aici, la Blaj,
după o carte?

ILINCA

(încercând să aprindă bricheta)

N-am găsit-o nicăieri, nu era nici la Academie...

PROFESORUL

Da'.... unde-ai găsit dumneata scris că era aici, la
Blaj?

ILINCA

(renunțând, se întoarce)

Nu. N-am găsit scris. Mi-a spus cineva...

PROFESORUL

(scoate o cutie cu un ultim chibrit)

Și oare cine ți-a spus, că nu tot omu' știa ce era în
bibliotecă...

ILINCA

(apropiindu-se și aprinzând țigara)

Un profesor.

PROFESORUL

Ce profesor?

ILINCA

(înfruntând cu greu privirea)

Profesorul meu... de teatru...

PROFESORUL se întoarce, se apleacă, sapă apoi ia cu grijă pomul și îl așază în pământ. Lângă el, înfige în pământ un băț, sprijină tulpina de el, încercând să le țină pe amândouă cu o mână. ILINCA e la câțiva pași, fumând.

PROFESORUL

Mă ajuți, te rog?

ILINCA se apropie și ține de băț și de tulpină. PROFESORUL scoate din buzunar câteva fire de cânepă și începe să le înnoade în câteva locuri, să prindă tulpina de băț.

PROFESORUL

Dumneata n-ai curaj să spui că ai făcut școala aici, la Blaj. Se vede că pe tine, când te-or mutat, te-or mutat fără rădăcini...

ILINCA nu răspunde.

PROFESORUL

Aici ai făcut dumneata școala, nu?

ILINCA

(stingând țigara)

Da, aici. La liceul sfânta Ecaterina.

PROFESORUL

Și cine ți-a fost profesor?

PROFESORUL a terminat de legat ultima sfoară. ILINCA dă drumul la băț și se îndepărtează ușor.

PROFESORUL

Cine ți-a arătat manuscrisul?

ILINCA

Profesorul Manciulea.

PROFESORUL

Părintele Manciulea, nu?

ILINCA

Da.

PROFESORUL ia din nou sapa, atent, controlează fiecare mișcare. Pământul proaspăt e răsturnat peste rădăcina noii plante, apăsător cu grijă să o acopere suficient.

PROFESORUL

N-ai avut curaj nici să spui „părinte”. Și nici greco-catolică n-ai spus că ești... Sau nu ești?

ILINCA

Sunt... catolică.

PROFESORUL

(fără să o privească)

Ești catolică... Bine, cum zici dumneata. Cum spuneai că te cheamă?

ILINCA

Ilinca.

PROFESORUL a terminat. Își privește mulțumit lucrarea și pleacă. Merge câțiva pași, apoi se întoarce spre ILINCA, care încearcă din nou, zadarnic, să-și aprindă o nouă țigară.

PROFESORUL

Ilinca și mai cum?

ILINCA

(fără să-l privească)

În școală eram Bărtescu.

PROFESORUL

(fără nici o tresărire)

Și acum?

ILINCA

Vorlea.

PROFESORUL

Te-ai măritat?

ILINCA

Da...

ILINCA întoarce în sfârșit privirea spre PROFESOR, care, din spatele ei, îi zâmbește blând.

PROFESORUL

Hai, la treabă! Să udăm pomul...

ILINCA

După cum se vede, plouă curând...

PROFESORUL

(îndepărtându-se)

Poate. Dar mai bine îl udăm noi la rădăcină.

PROFESORUL ridică un furtun, aruncat la întâmplare pe jos și așteaptă să vină apa. ILINCA se dă ușor mai la-o parte. Din gura furtunului, nu curge nici un strop de apă.

PROFESORUL

(lăsând furtunul jos)

Iaca... iar nu-i apă... Trebuie să aducem căldarea, din seră... Vii?

ILINCA ar vrea să plece. Se simte stânjenită.

ILINCA

Poate-i mai bine să mă duc, cred... Nu văd cum mă puteți ajuta...

PROFESORUL

Cum crezi... Cum crezi, dumneata...

PROFESORUL pleacă spre seră.

PROFESORUL

Apăi ziua bună și drum bun dacă te duci. Cizmele să le lași la bucatărie, la spital. O găsești acolo pe tanti Veturia... Vezi, în față, înainte să ieși.

ILINCA stă o clipă, vrea să plece după PROFESOR, renunță. Se apropie de roabă, să se sprijine de ea, cât să-și scoată cizmele. Nu departe, se aude sunetul de clopoțel e școală. Își scoate din geantă pantofii și vrea să se încălțe, sprijinindu-se de roaba unde e lăsat furtunul. Brusc, apa pornește, zvâcnind furtunul și o udă din cap până-n picioare. ILINCA se sperie, prinde furtunul, îl ține bine și merge să închidă apa, într-un picior cu o cizmă, în celălalt cu un pantof... E udă flească și nici nu are unde să se ducă. PROFESORUL tocmai se întoarce cu o căldare, când o vede pe ILINCA. Râde cu poftă. Un râs care o molipsește și pe ILINCA.

PROFESORUL

Păi dumneata n-ai plecat, văd! Și a venit și apa!

ILINCA

Și-acum ce fac?

PROFESORUL

Vino să-ți dau ceva să te schimbi... Ai să arăți a
grădinar! Da' măcar, te usuci cumva...

ILINCA și PROFESORUL ies. În mijlocul scenei rămâne solitar, pomul plantat de cei doi.

ACTUL II

Spațiul e același ca la început, cu acoperișul ușor în pantă – ca de seră îngropată.

13. *Tabloul I - prezent*

ANIȘOARA

Pe Ilinca nu o mai văzusem de când a plecat din Blaj... Douăzeci de ani... N-am îndrăznit niciodată să o caut, direct... Mi-a fost mereu teamă „să nu îi stric dosarul”... Mai ales atunci... La prima premieră ca solistă, am invitat-o... Am așteptat-o la cabină. Știam că ajunsese profesoară la teatru. Semna cronici. Cum eram la operă, ar fi fost normal să ne întâlnim. Dar n-a fost să fie... Atunci, în 1968, nici eu, nici tata, n-o mai văzusem de douăzeci de ani...

14. *Tabloul II – CAMERA PROFESORULUI, 1968*

Lumina se aprinde în scenă și o vedem pe ILINCA. Se șterge pe păr cu un prosop. E îmbrăcată în haine bărbătești, ale ei fiind întinse pe marginea scaunului, la uscat. Arată puțin ca o sperietoare de ciori, dar ținuta are un avantaj: e mult mai puțin sobră decât înainte. Discută cu PROFESORUL, care începe să închidă geamurile de la acoperiș.

ILINCA

Cine sunteți?

PROFESORUL

Cum adică cine sunt? Grădinarul...

ILINCA

Și „nea Fane”... vine de la Ștefan, nu?

PROFESORUL

Da, de la Ștefan...

ILINCA

Ștefan... și mai cum, dacă-mi permiteți să întreb?

PROFESORUL o privește o clipă, fără să răspundă.

ILINCA

Dumneavoastră sunteți, nu? Ștefan Manciulea?... Numai părintele putea să cunoască biblioteca atât de bine. El a pus cărțile în ordine, le știa pe fiecare în parte. Mi le-a arătat când eram mică...

PROFESORUL o privește o clipă peste umăr. Așaț fiecare geam cu tija de fier și îl coboară ușor, până se închide. Acest lucru îi cere atenție și nu se uită decât arareori la ILINCA, punctând doar câteodată cu o privire, când așteaptă de la ea o reacție la întrebări. Nu mereu. ILINCA vine încet după el, rămânând la o oarecare distanță însă în spatele lui.

PROFESORUL

Chiar vrei să știi cine sunt? Dacă știi că părintele Manciulea cunoaște biblioteca, de ce-ai mai venit aici, la mine? Nu era normal să mergi la el, să-l cauți pe dânsul?

ILINCA

Nu știam...

PROFESORUL

Ce nu știi? Dacă-l mai găsești? Dacă a mai ieșit viu din închisoare?

ILINCA

Așa e, nu știam. Tot ce știam era că a fost închis.

PROFESORUL

Și pe fata lui de ce n-ai căutat-o? Nu puteai s-o întrebi pe ea ce s-a întâmplat? Doar ați fost colege de școală, nu? Spui că ai terminat la Sfânta Ecaterina. Sunteți de aceeași vârstă... Ai cunoscut-o nu?

PROFESORUL se întoarce spre ILINCA, așteptând de data asta un răspuns care întârzie. O fixează cu privirea. ILINCA lasă ochii în jos și se întoarce într-o parte. Măinile, care se joacă nervos cu mânecile prea mari, îi trădează neliniștea.

ILINCA

Da, am fost colege. Dar nu ne-am mai întâlnit.

PROFESORUL

Și cum de nu v-ați întâlnit?

ILINCA

Eu stau la București... Ea la Cluj... Am avut alte drumuri.

ILINCA se îndepărtează. Cei doi sunt la mare distanță unul de altul.

PROFESORUL

Dar dumneata aud că apari des pe la televizor...
prezinți piese de teatru. Bănuiesc că mergi la
premiere în toată țara... Dumneata ești, nu?

ILINCA

Da...

PROFESORUL

Și cam de câte ori ajungi la Cluj pe an?

ILINCA

De două-trei ori... dar...

PROFESORUL

Și de câte ori ai încercat să o cauți pe Anișoara?

PROFESORUL o privește pe ILINCA, așteptând un răspuns.

ILINCA

Am vrut să o caut.. dar n-am avut când...

PROFESORUL

Cum așa?

ILINCA

Se ajunge greu la Cluj. Seara era mereu premiera, a
doua zi plecam... N-am stat niciodată.

ILINCA pleacă, obosită. PROFESORUL privește după ea.

PROFESORUL

Mai ales atunci, anul trecut...

ILINCA

Mi-a fost greu... După atâta timp... Nu știam ce o
să creadă...

PROFESORUL

Ce să creadă?!... A durut-o că n-ai mers la ea.

ILINCA

Îmi pare rău... îmi pare așa de rău.

ILINCA are lacrimi în ochi. PROFESORUL se așază pe lada lămâiului, ușor în spatele
ILINCĂI. Ea nu-l privește deloc.

PROFESORUL

De cât timp nu v-ați văzut?

ILINCA

Din 1948... De când s-a închis școala... Nu, mint, din 1950... Ne-am mai văzut o dată la Cluj... Când am renunțat eu la drept și ea a rămas la conservator...

PROFESORUL

Știai că a fost dată afară, în 1951?

ILINCA

Eu am venit la București, am dat la teatru... Când am terminat, am rămas un an în presă și apoi... M-au chemat în școală, la catedră, și m-am dus... Pot să scriu articole și dacă nu sunt la un ziar, dar măcar așa, nu sunt nevoită să scriu la comandă... La catedră sunt ceva mai liberă...

PROFESORUL

Oare?

ILINCA

(privindu-l)

Da, cred că da. Istoria teatrului îmi place.

PROFESORUL

Preziți frumos... la radio...

ILINCA

(zâmbind, spre el)

Ați ascultat?

PROFESORUL

Câteodată. Ai rămas tot fata aia frumoasă cu voce caldă, cum erai în liceu...

ILINCA

(evitând să-l privească)

Dumnevoastră sunteți, nu?

PROFESORUL

Da, eu sunt Ilinca... Cu douăzeci de ani mai în vârstă, din care zece petrecuți prin pușcărie...

ILINCA

Am vrut... am.... Îmi pare rău... mi-a fost frică să întreb.

PROFESORUL se ridică cu greu și se îndreaptă încet și obosit spre masa lui de lucru, unde îl așteaptă ghivecele începute mai de dimineață. Nu prea mai are chef de lucru, gândul îi stă la cele întâmplate...

PROFESORUL

Ți-era frică să afli... Da, m-a ținut Dumnezeu sănătos, să scap din toate. A fost mai greu pentru Ana, nevastă-mea, și pentru fete... A rămas singură cu ele, atâta timp...

ILINCA

Sper că... sper că o să vă fie mai bine, acum...

PROFESORUL

O să fie... o să fie... E un timp pentru plâns, și un timp pentru râs, un timp pentru dărâmat, alt timp pentru zidit... Tăcerea își are timpul ei și vorba are timpul ei... Nu-i așa, Ilinca?

PROFESORUL răstoarnă o pungă de pământ. ILINCA continuă, ca și cum și-ar aduce aminte un text, din memorie. (E, de fapt, un citat din Biblie, din Ecleziastul.)

ILINCA

Toate merg la un loc, toate au fost făcute din țărână și se întorc în țărână...

ILINCA se ridică și se îndreaptă și ea spre masa de lucru, sprijinindu-se pe ea, în timp ce PROFESORUL, lângă ea, pune pământ în ghivece.

PROFESORUL

Și deșertăciune sunt toate... Cum spune și Shakespeare...

Deodată, uitându-se pe masă, ILINCA realizează ceva, privind un ghiveci mare cu un aranjament de flori, așezat în colțul mesei de lucru.

ILINCA

Cum ați reușit?

PROFESORUL

Ce?

ILINCA

Ați plantat florile Ofeliei... Rozmarin pentru amintire, panseluțe pentru gânduri... căldărușcă, violete...

PROFESORUL

Dau bine împreună.

ILINCA

Ca întotdeauna, un mare admirator al lui Shakespeare!

PROFESORUL

De când am văzut la București spectacolele acelea extraordinare, când eram student...

ILINCA

Cu Vraca... Mi-aduc aminte. Și-acum am ajuns eu să predau Shakespeare la facultate...

ILINCA pleacă de lângă PROFESOR.

PROFESORUL

Ești mulțumită?

ILINCA

Da. Cred că da. Am publicat trei cărți, lucrez la a patra... De fapt, și de asta am venit... Nu numai pentru Academie!

PROFESORUL

Ah, da... Căutai o carte. Prima piesă românească...

ILINCA

Occisio Grigorii in Moldavia Vodae...

PROFESORUL

...Tragicae expressa.

ILINCA

Da. Țin minte, că ați mers într-o zi cu mine la bibliotecă, m-ați lăsat să-l citesc... Mi-ați explicat și cuvintele din latină, pe care nu le înțelegeam... Era de fapt un amestec de latină, română, maghiară...

PROFESORUL

Mi-aduc aminte. „Dară aici ca să fii secretarius, trebuie să știi nemțește, ungurește, grecește, rusește, fînțozește, țigănește, turcește, tătarește. Zi că știi. Tuț maghiarul?”

PROFESORUL și ILINCA se amuză să își amintească împreună un dialog pe care evident îl știu prea bine, se prea poate ca spectacolul să se fi jucat în școală.

ILINCA

„Ptudod.”

PROFESORUL

„Parle on francze?”

ILINCA

„Uj monso. Ze parlom avat servis.”
(Oui, monsieur, je parle a votre service)

PROFESORUL

„Pa ruschi znaeși?”

ILINCA

„Znaiu...”

PROFESORUL o privește insistent pe ILINCA, imediat ce ea a răspuns fără ezitare în rusă. ILINCA își pleacă ochii.

PROFESORUL

Domnitorul prins între turci, austrieci și ruși...
Trădat de unii, omorât de ceilalți... Prea încrezător
sau prea naiv?

ILINCA

Știți cumva unde a ajuns acum?

PROFESORUL

Manuscrisul? Nu știu.

ILINCA

Erați aici, atunci?

De data asta, e rândul PROFESORULUI să plece ochii, aparent cu treabă. ILINCA pleacă după el, așteptând un răspuns. Lumina se schimbă.

ILINCA

Erați aici, atunci?

15. Tabloul III - prezent

ANIȘOARA

(vorbind ca de obicei cu cineva din public)

Tata era atunci aici, la Blaj. Dar niciodată n-a vrut să vorbească despre asta. Nici despre tipografie, nici despre bibliotecă... Parte din cărți au ars, parte au ajuns la Cluj, în 1948, când au desființat totul. Cu manuscrisele nu știu ce-au făcut... Peste o mie de manuscrite... Șaptezeci de mii de volume de cărți. Eram amândouă în școală, în toamna anului 1948... Mama ta și cu mine...

16. Tabloul IV – SALA DE CLASĂ, 1948

Florile au dispărut. Clopoșelul sună intrarea în clase. PROFESOARA intră cu un teanc de lucrări și catalogul și se așază la o masă. Deschide catalogul și începe să treacă note. ILINCA intră, îmbrăcată în haine de elevă din anul 1948, aducând cu o hartă mare pe care o instalează în față, pe un stativ. ANIȘOARA privește, apoi se așază la o masă.

PROFESOARA DE GEOGRAFIE

Cum vi-am promis, astăzi primiți lucrările. Sunt destul de bune, dar... mai aveți de lucru.

ILINCA termină de instalat harta, o hartă a României mari, pe care scrie cu litere de-o șchioapă REGATUL ROMÂNIEI. PROFESOARA o cheamă.

PROFESOARA DE GEOGRAFIE

Bărtescu Ilinca, nouă...

ILINCA merge la catedră și se întoarce cu lucrarea, bucuroasă de notă, lângă ANIȘOARA, care vrea să se ridice.

ILINCA

Ce s-a întâmplat?

ANIȘOARA

Ai luat harta greșită!

Chiar în clipa aceea intră INSPECTORUL ȘI ASISTENTUL. PROFESOARA ȘI ELEVELE se ridică imediat în picioare.

PROFESOARA

Bună ziua...

INSPECTORUL

Ne permiteți, sper, să asistăm la ora dumneavoastră...

PROFESOARA

Desigur... Urmează să vină și elevele. În clasă sunt doar cele care erau de serviciu...

INSPECTORUL și ASISTENTUL vin să se așeze la o masă, chiar lângă hartă.

PROFESOARA

Luați loc, vă rog.

ANIȘOARA se ridică și merge să strângă harta, când PROFESOARA o remarcă.

PROFESOARA

De ce strângi harta, Anișoara?

ANIȘOARA

Doamnă profesoară... eu... E harta fizică... N-ați cerut-o pe cea politică?

PROFESOARA se așază la catedră, dorind să simplifice procedura de restituire a lucrărilor.

PROFESOARA

Nu, nu. E bine și așa. Ia, te rog, lucrările, și împarte-le tu.

ANIȘOARA

Dar...

ANIȘOARA se apropie de catedră, cu tot cu harta pe jumate strânsă, atât cât PROFESOARA să realizeze că are în mână harta veche.

ILINCA

Doamnă profesoară, ne permiteți să mergem până la cabinetul de hărți să o aducem pe cealaltă?

PROFESOARA

Bine, dar repede, vă rog.

ANIȘOARA continuă să ruleze harta, dar INSPECTORUL e brusc intrigat. Ia harta din mâna ANIȘOAREI, o derulează brusc și o pune la loc. Dezastrul e evident și scandalul previzibil. Harta României Mari, expusă vizibil, are cu totul alte granițe, include Basarabia și cadrilaterul și, mai ales, nu este Republica Populară ci Regatul României. PROFESOARA e speriată.

INSPECTORUL

Ce hartă folosiți, dumneavoastră, doamnă profesoară?

PROFESOARA

Harta României.

INSPECTORUL se îndreaptă spre PROFESOARĂ.

INSPECTORUL

A cărei României, doamnă profesoară?

PROFESOARA

A Republicii Populare Române.

INSPECTORUL

Și ce scrie aici pe hartă?

PROFESOARA

E o greșeală... Deobicei...

INSPECTORUL

(întorcându-se spre clasă)

Greșeală! Cine a adus harta?

PROFESOARA intervine înainte ca ILINCA să poată spune ceva.

PROFESOARA

Lăsați, nu-i vina fetelor. Le-am dat eu harta greșită din cabinet.

INSPECTORUL

Adică dumneavoastră păstrați hărțile vechi în cabinet? Oare aveți și vreo hartă nouă sau n-ați considerat necesar să achiziționați una? Le predați elevelor dumneavoastră despre Regatul României și, eventual, susțineți și alte granițe ale țării, din câte văd?

PROFESOARA

Nu... Eu...

INSPECTORUL

Aș dori să mergem acum în cabinetul de geografie. Voi două... Pe tine, cum te cheamă?

ANIȘOARA

Anișoara... Ana Manciulea.

INSPECTORUL

Rudă cu profesorul de geografie, cu Ștefan Manciulea, cumva?

ANIȘOARA

Da...

INSPECTORUL

Mai predă la Cluj, la universitate?

ANIȘOARA

(după o scurtă ezitare)

Nu.

INSPECTORUL

Nu? De ce?

ANIȘOARA

Nu... Catedra a fost reformată în primăvară.

INSPECTORUL

Și tatăl tău unde e acum?

ANIȘOAREI îi este din ce în ce mai greu să răspundă, țintuită de privirea INSPECTORULUI, care o privește deja ca pe o mică reacționară.

ANIȘOARA

La liceul Sfântul Vasile.

INSPECTORUL

Nu l-am întâlnit acolo. Predă?

ANIȘOARA

Nu.

INSPECTORUL

Dar ce face?

ANIȘOARA

Lucrează la fermă... E angajat muncitor zilier.

INSPECTORUL

A... Înseamnă că n-a fost doar reformată catedra. A fost el dat afară din învățământ... Bine, vii și tu cu noi. Colega ta poate să rămână în clasă.

INSPECTORUL, ASISTENTUL și PROFESOARA DE GEOGRAFIE, urmată de ANIȘOARA sunt în picioare. Lumina se schimbă.

17. Tabloul V – CABINETUL DE GEOGRAFIE, 1948

Scena se schimbă din nou la vedere, umplându-se de hărți, dintre care multe foarte vechi și rare. INSPECTORUL și ASISTENTUL dau jos de pe ștăngi sau standere, hartă după hartă. PROFESOARA DE GEOGRAFIE și ANIȘOARA privesc o vreme, apoi sunt puse și ele să ridice hărțile și să le ducă de acolo.

18. Tabloul V, în paralel – CLASĂ, 1948

ILINCA stă retrasă într-un colț. Lângă ea vine PROFESORUL care îi dă o carte.

PROFESORUL

Deschide cartea de filosofie. La pagina 41.

ILINCA deschide cartea, caută pagina indicată.

PROFESORUL

Citește... Sfântul Augustin, despre timp.

ILINCA

Timpul, definit de Sfântul Augustin, întâlnit și în marile cicluri misteriale, este în contradicție cu mișcarea astrelor, cu măsurătorile date de lungimea zilelor și a nopților: „Pentru mine timpul nu este altceva decât o depășire – dar o depășire a ce, nu știu, probabil a sufletului însuși...”

PROFESORUL ascultă, în timp ce INSPECTORII, împreună cu PROFESOARA și cu ANIȘOARA termină de dat jos hărțile. ANIȘOARA și PROFESOARA trec dincolo de peretele de sticlă, în timp ce ILINCA vine în față.

ILINCA

Măsoz timpul, o știu! Dar nu măsoz viitorul, care nu este încă, nu măsoz prezentul, căci el nu are întindere și nu măsoz trecutul pentru că el nu mai este...

PROFESORUL rămâne incremenit, privind atât de intens spre ce se întâmplă cu hărțile, încât, fără să vrea, ILINCA ridică privirea.

Dincolo de geam, PROFESOARA DE GEOGRAFIE, ANIȘOARA și CELĂLALT INSPECTOR duc fiecare câte hărți pot și le aruncă claie peste grămadă. Lumina sugerează că sunt afară în curte.

ILINCA

Ce măsoz eu deci?... Unde este silaba aceea scurtă, care este măsura mea, unde este cea lungă pe care o măsoz? Amândouă au sunat, au trecut, și acum nu mai sunt. Și eu le măsoz și răspund cu siguranță că una este simplă, că alta are durată dublă...

CELĂLALT INSPECTOR scoate un chibrit, ridică ușor colțul uneia dintre hărți și o aprinde. Destul de repede ard toate, cu o pălălaie mare. E ca un foc de tabără improvizat. INSPECTORUL privește mulțumit, apoi îi face semn PROFESOAREI DE GEOGRAFIE să-l urmeze. Vedem asta dincolo de geam sau poate fi o proiecție.

ILINCA

Nu le măsoz deci pe ele, dar ceva ce rămâne înfipt în memorie. În tine, sufletul meu, măsoz deci timpul.”

Dintre toți, doar ANIȘOARA se apropie de geamuri, privind înăuntru.

19. Tabloul VII – INTERIOR SERĂ, 1968

PROFESORUL o observă, de departe. PROFESORUL are în continuare de lucru la ghivece, transplantând lăstari pe masa lui de lucru. ILINCA se trezește ca dintr-un vis.

PROFESOR

La ce te gândeai? Ți-ai adus aminte de ceva?

ILINCA

La Basarabia... la cum măsurăm timpul...

PROFESORUL

Cu sufletul... Cu ce să măsurăm timpul... Când eram la închisoare, m-au trimis la „zarca” să mă învețe ei pe mine a cui a fost Basarabia... De fapt, Moldova... Știi ce-i aia zarcă?

ILINCA

Nu.

PROFESORUL

La Aiud, era o aripă veche a închisorii cu celule scunde, umede și igrasioase, cu pardoseala de piatră. N-aveai lumină de loc și erai lăsat acolo, singur... Oricum, nu contează.

PROFESORUL vine lângă ILINCA. O privește drept în ochi. ILINCA nu îndrăznește să-i susțină prea mult privirea, fiind din nou față în față cu el.

ILINCA

Bine, atunci... Probabil nu trebuia să vin aici. Pentru listă, mă refer... Cred că mi s-au uscat și hainele... E vremea să plec. Călătorului îi șade bine cu drumul.

PROFESORUL

Nu cred...

ILINCA

Mă duc să văd.

ILINCA dispare, în timp ce PROFESORUL își continuă munca de aranjare și mutare a ghivecelor. Undeva departe se aude cum tună.

ILINCA (de afară)

Nu s-au uscat bine, dar se usucă pe mine.

PROFESORUL

Nu mai stai? Ai putea veni la noi la masă...

ILINCA reappare îmbrăcată în hainele ei din actul I.

PROFESORUL
Bine... Stai... Vreau să iei un buchet.

PROFESORUL îi culege ILINCĂI un buchet din florile shakespeariene, panseluțe, viorele, rozmarin... I le dă, aproape solemn.

ILINCA
O să-mi aduc aminte.

PROFESORUL
Să-ți fie cu noroc...

ILINCA
(râzând)
Dar nu mă duc la mănăstire...

PROFESORUL
Nici n-ai avea cum.

ILINCA se îndreaptă spre ieșire. Din drum se întoarce, serios.

ILINCA
Și sper să nici nu înnebunesc.

Afară continuă să tunc. PROFESORUL începe o altă povestire, nerealizând că ILINCA a ieșit.

PROFESORUL
(ca pentru el)
Ai grijă, vine o ploaie de mai... Ca atunci... În mai,
1948.

Prin geamul acoperișului se vede cerul acoperit de nori.

20. Tabloul VIII – prezent

ANIȘOARA
Cu Ilinca stăteam de multe ori să învățăm... Tata ne
punea să citim, să facem rezumate, să luăm notițe...
Trebuia să fie totul foarte, foarte organizat...
Aveam întrebări câteodată... întrebări de copii... Și
tata avea mereu răbdare să ne răspundă...

21. Tabloul IX – EXTERIOR PARC, 1948

ILINCA întinde o pătură și ANIȘOARA vine lângă ea, cu o carte în mână.

ILINCA

Crezi că se poate scrie un text folosind exclusiv cuvinte provenite din limba latină?

ANIȘOARA

Dacă nu scrii despre stână, brânză, viezure și varză...

ILINCA

Vorbeam serios... Ce cuvinte avem până acum?

ANIȘOARA

Din latină...

ILINCA

Bărbat, arată, viață, întoarce, mama, bună...

ANIȘOARA

Mai ai și cercetează... Vine de la *circitare*, care înseamnă „a da târcoale”...

În depărtare se aude un tunet. ANIȘOARA privește cu suspiciune.

ANIȘOARA

Mai bine...

ILINCA și ANIȘOARA se privesc.

ILINCA

Alergăm?

ANIȘOARA

Da!

ILINCA și ANIȘOARA pornesc în fugă. ANIȘOARA se împiedică deodată și își pierde pantoful. Aleargă câțiva pași din inerție, mai mult într-un picior, apoi se întoarce să se încălze. Începe deodată să plouă. ILINCA se oprește, vrând să o ajute pe ANIȘOARA, care o ia însă la goană și o depășește. PROFESORUL privindu-le cu un ușor reproș. FETELE se opresc brusc.

PROFESORUL

Hai, la muncă, nu la întins mâna....

ILINCA iese, urmată de PROFESOR.

ANIȘOARA

Ilinca stătea deseori la noi... Ne piteam și noaptea să citim sub pături... Aveam o carte...

22. Tabloul X - ACASĂ, 1948

Lumina se schimbă și pare deodată să fie noapte.

ANIȘOARA

Tata avea cartea asta extraordinară... (Anișoara ia o carte din raft și o deschide) O culegere de credințe populare românești, legate de cer... Erau trecute toate denumirile populare ale constelațiilor și multe povești legate de stele.

ILINCA vine din spate, înfășurată într-o pătură. Duce o altă pătură în brațe, cu care o înfășoară pe ANIȘOARA.

ILINCA

Uite, acolo e carul mic...

ANIȘOARA

Și carul mare...

ILINCA

Cred că tot ce mai recunosc e Racul... Și balanța, acolo...

E liniște și tot ce se aude un pian, umplând noaptea cu o muzică cu tentă religioasă, greu de identificat, dar extrem de frumoasă.

ILINCA

Sunt atât de multe stele că degeaba m-am tot uitat pe hărți la constelații... Nu le leg și pace..

ANIȘOARA

Acolo.... față-n față cu balaurul...

ILINCA

Care e balaurul?

ANIȘOARA

Acolo... Între carul mic și carul mare... și acolo, e Omul... De aici nu-l vedem bine.

ILINCA

Ieșim ?

ANIȘOARA

Acum?

ILINCA

De ce nu?

23. *Tabloul XI – GRĂDINĂ, 1948*

ILINCA și ANIȘOARA se apropie de pro-scenă și se întind pe jos, privind cerul deasupra lor. O lumină de felinar pâlpâie dincolo de ferestrele din spatele scenei. În aer par să plutească licurici.

ANIȘOARA

Uite... Vezi... În mijlocul cerului, e Omul care se luptă cu Balaurul, așa cum spune Ioan în Apocalipsă... Iar acolo, mai sus... vezi, chiar unde e Calea Lactee... deasupra carului mic... se formează o Cruce...

ILINCA

Nu văd... nu pe toate...

ANIȘOARA

O să le vezi... De jur împrejur sunt constelațiile zodiacului. Le vezi?

ILINCA se ridică în șezut, renunțând să mai ghicească stelele. ANIȘOARA se ridică și ea, și stă lângă ILINCA.

ANIȘOARA

Îl caut... Tata spunea că la Moldovița, în pridvor, unde e pictată judecata de apoi, vechii iconari i-au închipuit pe îngeri strângând cerul ca pe un sul pe care sunt așezate toate semnele zodiacului...

ILINCA

(încercând să privească din nou cerul)
Stai! Am văzut Crucea... E acolo, nu?

ANIȘOARA

Da... acolo e.

Muzica se oprește, lumina de la fereastra se stinge și ea. Fetele rămân într-un întuneric luminat de lună, licurici și într-o liniște întreruptă doar de greieri. Deși cu păturile în spinare, Anișoara își atinge limita de rezistență.

ANIȘOARA

Cred că ar fi mai bine să ne întoarcem în casă...

ILINCA

Ce păcat că s-a oprit pianul... Era așa de frumos...

ANIȘOARA

Tu nu mai cânti?... Nu te-am mai auzit de mult, n-ai mai venit nici la lecțiile de pian...

ILINCA

Hai în casă... Și mie mi s-a făcut cam frig...

ANIȘOARA

Ce-ai? Plângi?...

ILINCA

Nu... Hai...

ILINCA se îndepărtează. ANIȘOARA se ridică, își continuă povestea.

24. TABLOUL XII – PREZENT

ANIȘOARA

Am privit de-atunci de multe ori singură cerul... când era tata închis. Când nu mai aveam cărțile. Și mă uitam la crucea de stele și la Omul în luptă cu balaurul...

ILINCA scoate dintr-un raft un borcan cu dulceață și ia o linguriță. Se așază pe un colț de masă și mănâncă. ANIȘOARA ia o pâine învelită în șervet și vrea să taie o bucată. ILINCA face semn din cap că nu vrea. Îi dă ANIȘOAREI dulceața și pleacă.

ANIȘOARA (aparte)

N-am știu atunci de ce plângea Ilinca... La ce s-a gândit privind crucea de stele și auzind muzica de pian... De-abia atunci am realizat că ea nu mai cânta... Într-o zi, mi-a spus... mi-a povestit de mama ei... Mama ei bună... A trebuit s-o dea, n-a avut încotro, se pare...

În noaptea aia, când a dormit la noi, am auzit-o repetând în somn cuvintele găsite în textul de latină: Bărbat, arată, viață, întoarce, mamă, bună... Le alesesem la întâmplare și totuși... nimic nu era întâmplător. Cât de puține știam, de fapt, despre Ilinca...

ACTUL III

Spațiul reprezintă din nou sera, aproape ca în actul I. Cămaruța profesorului nu mai există însă. În partea a doua, spațiul se va transforma în parc, lăsând să se vadă dinafară sera și un colț de bucătărie, în dreapta.

25. Tabloul I – SERA, 1968

PROFESORUL e singur. Prin ferestrele de sus, o vedem pe ILINCA cum trece pe aleea ce mărginește sera. Se aude cum începe să plouă și stropi cad pe sticla acoperișului. ILINCA se întoarce din drum, alergând. Ropotele de ploaie de vară se aud brusc. PROFESORUL ascultă, apoi se apleacă spre un răsad cu tufe mici. ILINCA coboară treptele.

ILINCA

(din spatele lui)

N-am ajuns prea departe.

PROFESORUL

(întorcându-se spre ea)

Nu durează mult. E ploaie de vară.

ILINCA

Ropotește zece minute și apoi stă, nu?

PROFESORUL

Da... cam atât ține.

ILINCA vine spre PROFESOR să vadă ce face. PROFESORUL s-a aplecat să culeagă niște fructe mici, albicioase, dintr-o tufă cu țepi, ca de trandafir. Culege agrișe. ILINCA îl ajută. Amândoi umplu destul de repede căldărușa pe care o are PROFESORUL în mână.

ILINCA

(gustând)

N-am mai mâncat de mult agrișe...

PROFESORUL

(culegând)

Da, se face o supă bună din ele.

ILINCA

(privind pe rândul de alături)

Știu... Și rabarbăr... Pentru dulceață?

PROFESORUL

Nu. Nu face nimeni aici.... doar compot.

ILINCA

Ah... Pentru bolnavi... Bucătăreasa gătește bine?

PROFESORUL

Încearcă să facă și ea ce poate...

ILINCA

Ca toată lumea...

PROFESORUL

Poate nu ca toată lumea.

PROFESORUL se oprește, ezitând. ILINCA însă îl provoacă.

PROFESORUL

Nu toată lumea se descurcă la fel de bine.

ILINCA

Adică, ce vreți să spuneți?

PROFESORUL

Nu toată lumea are mașină.... nu toată lumea are post în învățământ.... Nu se înscrie în partid...

PROFESORUL se ridică și pornește spre ieșire, cu aghișele strânse în căldărușă. ILINCA rămâne, ascultând ropotul de ploaie și pașii PROFESORULUI pe pietrișul rece. Când ajunge aproape de ieșire, ILINCA se ridică, se întoarce și-l provoacă la rândul ei, pentru prima oară.

ILINCA

Nu toată lumea își permite să rămână fără slujbă și să meargă la închisoare, lăsându-și familia să moară de foame...

PROFESORUL

(fără să se întoarcă)

N-a murit nimeni de foame.

ILINCA

Nici bine nu le-a fost...

PROFESORUL a ascultat acuzațiile ILINCĂI, fără să se întoarcă, fără să riposteze.

PROFESORUL

S-a îngrijit Dumnezeu de toate...

ILINCA

(apropiindu-se din spate)

De parcă s-ar îngriji într-adevăr Dumnezeu de toate, nu?! E ușor să puneți toate în cărca lui, ce vă pasă? N-aveți nici o răspundere, nu? E simplu? Dacă vrea El, bine, dacă nu, nu... Omul nu mai are nimic de făcut, că le face Dumnezeu pe toate, nu?

PROFESORUL

(se întoarce spre ea)

Omul are ceva de făcut, Ilinca. Și știi bine asta!

ILINCA

(ajunge lângă el)

Da, chiar mai are ceva de făcut? Nu le face Dumnezeu pe toate?

PROFESORUL

(calm, blând aproape)

Omul n-ar trebui să mintă.

În timpul dialogului ce urmează, ILINCA se învârte în jurul PROFESORULUI nemișcat, asemeni unei fiare în jurul prăzii.

ILINCA

Aha, n-ar trebui să mintă... Și-atunci, când au venit la tipografie, să o mute la Sibiu, în 1948, ce le-ați spus?

PROFESORUL nu răspunde. ILINCA e iar în spatele lui, șoptindu-i acuzator.

ILINCA

Asta a mai apucat să-mi povestească Anișoara. Că v-au chemat de la sapă... Și v-au chemat pentru că erați singurul care mai știați ce era în tipografie... Ce v-au întrebat atunci?

PROFESORUL

Ce-ți pasă ție ce m-au întrebat?

Ce-ți pasă ție ce le-am răspuns? Ce vrei, de fapt?

PROFESORUL se întoarce, înfruntând-o. ILINCA a reușit să-l facă să se înfurie, deși a încercat să se stăpânească.

PROFESORUL

Aveai dreptate să intri în partid, ți-era frică? Te păștea închisoarea? Ce-ai vrut, de fapt? Pantofi mai buni... O mașină cu șofer! Sau, și mai bine, fără... La Anișoara te-ai gândit, vreo clipă... de ce n-ai căutat-o... să nu cumva să-ți strici dosarul, nu?!

ILINCA

De-asta ați făcut închisoare, să-i acuzați pe ceilalți... Cât orgoliu!

PROFESORUL o privește cu fulgere în ochi. Foarte calm, schimbă aparent vorba.

PROFESORUL

S-a oprit ploaia. E timpul să pleci.

Ropotul de ploaie s-a oprit. ILINCA ascultă o clipă, apoi pornește spre ușă, dar își dă seama că mai are buchetul de flori în mână. Se întoarce și-l pune jos, pe pământ.

ILINCA

Să-l puneți în apă. Altfel e păcat... O să moară.

ILINCA se îndreaptă spre ieșire, urcă treptele și pleacă. PROFESORUL a rămas singur. Face câțiva pași înapoi și se oprește să redeschidă unul din geamuri. Iese. Acoperișul serei se ridică.

26. Tabloul II – prezent

ANIȘOARA (aparte)

Asta era singurul lucru despre care lui tata nu-i plăcea să vorbească... Despre ce se întâmplase atunci la tipografie... Biserica fusese interzisă, episcopii și majoritatea preoților erau în închisoare... Atunci, în 1948, l-au chemat pe tata... Când au venit să mute tipografia la Sibiu... Au luat doar mașinile... Cărțile nu... N-au înțeles în ce limbă scrie și tata... tata n-a avut curajul să le spună... Era latină... Doar preoții știau latină... Și erau arestați... El scăpase ca prin minune, că-l dăduseră afară... și muncea cu ziua, la câmp...

27. Tabloul III – EXTERIOR SERĂ, 1968

Lumina se schimbă. Suntem în exterior, în parc. Se aud păsările și vântul care foșnește în frunze. ILINCA intră în scenă. PROFESORUL e dincolo de geamurile serei. O strigă... ILINCA se oprește.

PROFESORUL

Ilinca...

ILINCA

Ce-i? Mai e ceva de spus? Mai aveți ceva să-mi reproșați?

PROFESORUL
(cu buchetul în mână)

Îmi pare rău...

ILINCA vrea să se așeze pe marginea unei bănci.

PROFESORUL
Ai grijă! E ud...

ILINCA se oprește din mișcare, zâmbind printre lacrimi, apoi se apropie de geamul deschis de PROFESOR.

ILINCA (blând)
Puteți, vă rog, să-mi dați buchetul... Îmi cer iertare
că l-am lăsat...

PROFESORUL
Eu îmi cer iertare...

PROFESORUL îi aruncă ILINCĂI buchetul prin geamul deschis. ILINCA îl prinde. Se așază totuși, punând mai întâi geanta, pe marginea băncii. Ține buchetul în mână, încercând să-și amintească parcă replicile Ofeliei din Hamlet.

PROFESORUL vine și se apropie de ILINCA, ținând o folie de plastic în mână.

PROFESORUL
Ridică-te... Nu poți sta așa... E ud...

PROFESORUL întinde folia pe marginea băncii și se așază, odată cu ILINCA.

ILINCA
Mie... Îmi pare rău... Am spus prea multe...

PROFESORUL
N-am dreptul să te judec.

ILINCA
Mi-a fost frică... Mi-a fost așa de frică!

ILINCA izbucnește în plâns. PROFESORUL o ia în brațe, părintește, încercând să o liniștească.

PROFESORUL
Știu... Știu...

ILINCA
(se desprinde ușor)
Mi-a fost greu... Singură... La București... Locuiam
aproape vizavi de biserica franceză. Și totuși, nu
m-am dus niciodată... Îi vedeam câteodată cum

stăteau, în față și așteptau... Când în mașină, când afară... se uitau cine intră, cine iese... La fel ca la Blaj... atunci. înainte de arestări.... Și-n 56, ce era să fac... Au început iar arestările, l-au luat și pe tata, mi s-a părut singura soluție...

PROFESORUL

Să te măriți?

ILINCA

Da, să mă mărit...

28. Tabloul IV – prezent

ANIȘOARA (aparte)

Au venit una după alta... Valuri de arestări... Cine avea rude, unghi, era dat afară din serviciu... Atunci i-a fost și mamei, din nou... A luat singură cărțile din bibliotecă și le-a ars... Veneau și te arestau doar pentru o carte...

29. Tabloul V – EXTERIOR SERĂ, 1968

ILINCA se ridică, îndepărtându-se ușor de PROFESOR, care rămâne așezat, în spatele ei.

ILINCA

În acte, mama era ungueroaică... Mama care m-a crescut... Degeaba aveam post la facultate, degeaba....

PROFESORUL o privește pe ILINCA. Ea se întoarce spre el, caută un foc în geantă, își aduce aminte că nu mai are. Renunță la țigară, pe care o pune la loc în pachet.

PROFESORUL

Și... te-ai măritat!

ILINCA

Da... Tata a scăpat cu un certificat medical de nebun... Am luat-o și pe mama, pe Irina, la București... O bătea... O bătea cu bocancii în cap...

Fără să știe cum, ILINCA are deodată ochii în lacrimi.

PROFESORUL

(venind spre ea)

Liniștește-te. Liniștește-te... N-ai făcut nimic rău...

ILINCA

Oare?

PROFESORUL

Nu ți-e foame?

ILINCA

Ba da... Puțin... De câte ori plâng, mi se face foame...

PROFESORUL

(luând-o pe după umăr)

Mă gândeam eu. Hai... Hai să mergem la bucătărie, poate putem căpăta ceva...

ILINCA

N-aveți... n-aveți cumva o batistă?

PROFESORUL

O batistă, nu... Dar putem improviza ceva...

PROFESORUL caută puțin și scoate din buzunarele lui niște șervețele.

ILINCA

(zâmbind)

Sunt la fel de rare ca batistele...

PROFESORUL

Dacă nu, mai rare...

PROFESORUL și ILINCA se îndepărtează. Lumina se schimbă, lăsând să fie văzut colțul de bucătărie.

30. *Tabloul VI – PREZENT*

ANIȘOARA

Ilinca i-a spus lui tata că s-a măritat, a omis să-i spună cu cine...! Dar a aflat, întâmplător... Chiar acolo, în sala de mese a spitalului! Știi ce era acolo de fapt? Înainte? Sala Academiei teologice... Și acolo s-a jucat și primul text dramatic din Ardeal... Ar trebui să știi... *Egloga* lui Timotei Cipariu, în 1832, de Crăciun... A scris chiar mama ta despre asta. A rămas cu ceva, de aici de la Blaj... Măcar cu teatru...

31. Tabloul VII - BUCĂTĂRIE SPITAL, 1968

Lumina se schimbă și descoperim acum interiorul unei bucătării, în altă parte a scenei. BUCĂTĂREASA mai pune încă un polonic în olicica pe care o ține cu grijă ILINCA.

BUCĂTĂREASA

Sper să vă placă...

ILINCA

Mulțumesc mult...

ILINCA așază pentru o clipă oala pe o masă, simțind că a devenit prea fierbinte de la supă. Își scutură ușor mâinile înfierbântate. PROFESORUL e și el acolo. BUCĂTĂREASA se îndepărtează, aduce pâinea și taie câteva felii. Pe masă, undeva, este și buchetul de flori cules mai devreme.

BUCĂTĂREASA

Dumneavoastră aici... N-aș fi crezut...

PROFESORUL

(ridicându-se)

Hai, nană Veturia... Ce-i așa mare lucru?

BUCĂTĂREASA

(taie o bucată de pâine)

Mă bucur mult că v-am cunoscut.

PROFESORUL înfășoară bucata tăiată într-un șervet și o ia odată cu olicica de supă. Împreună cu ILINCA, PROFESORUL vrea să plece. În clipa aceea, apare un INSPECTOR însoțit de DIRECTOR.

INSPECTORUL

(foarte sever)

Ce-i mizeria asta! Tovarăși... De igienă ați auzit? Cine a făcut instructajul? De personal cine se ocupă? (o vede pe ILINCA și pe PROFESOR) Și dumneata, ce cauți aici, tovarășă? De când se intră așa în spital?

Îndreptându-se spre ILINCA și spre PROFESOR, INSPECTORUL e șocat să-i găsească în interiorul spitalului. ILINCA și PROFESORUL nu îndrăznesc să mai facă nici o mișcare, așteptând reacția INSPECTORULUI, care se uită la DIRECTOR, fulgerând.

DIRECTORUL

Permiteți!... Dânsul e grădinarul, lucrează aici, la noi, la seră... Mai vine să ia o supă, la prânz...

PROFESORUL îl privește pe DIRECTOR, apoi pleacă privirea, jenat pentru olicica de supă pe care a primit-o.

INSPECTORUL

Dar ce-i aici? Cantina săracilor?! Supa-i pentru bolnavi, nu-i pomană! Și cu atât mai puțin pentru... toți neica nimeni! De necrezut!

ILINCA se simte și ea extrem de vinovată, doar pentru că e acolo, în această situație.

INSPECTORUL

Și dumneata, tovarășa, ce cauți aici?

BUCĂTĂREASA, din spatele INSPECTORULUI, îndrăznește, ca prin minune, să intervină.

BUCĂTĂREASA

Știți, doamna... Tovarășa e de la televizor!

INSPECTORUL

Cum așa? De la televizor?!

BUCĂTĂREASA

Dânsa prezintă marța... când dau piese de teatru...

ILINCA și PROFESORUL stau în continuare, ca puși la zid. INSPECTORUL e în fața lor, măsurându-i.

INSPECTORUL

Cum vă numiți?

ILINCA

(timid)

Ilinca... Vorlea.

INSPECTORUL

(schimbând tonul radical)

Vorlea? Sunteți soția ministrului?

PROFESORUL ridică ușor capul, o privește pe ILINCA, care în clipa asta se simte și mai încurcată. Respectuos, face un pas în spate, lăsându-i loc INSPECTORULUI să ajungă lângă ILINCA.

ILINCA

Da... A fostului ministru...

INSPECTORUL

(întinde mâna)

Ce onoare! Sunt inspectorul Ionescu. Am lucrat cu tovarășul ministru cinci ani la rând, cât a fost la

Sănătate... Ce bucurie... Pofțiți... Veniți... Tocmai ne pregăteam să luăm masa cu tovarășul director... Veniți cu noi...

INSPECTORUL schițează un gest de a o lua pe după umeri pe ILINCA, fără să o atingă însă, sugerându-i mai mult să înainteze spre DIRECTOR. ILINCA întoarce capul o clipă spre PROFESOR, care o privește, alb. ILINCA este luată din încăpere și condusă de INSPECTOR afară. PROFESORUL a rămas doar cu BUCĂTĂREASA. Are în continuare olicica de supă și pâinea, pe care le ține în mână.

PROFESORUL

Mulțumesc pentru supă.

PROFESORUL se întoarce și pleacă. În jurul lui, lumina se schimbă din nou și redescoperim exteriorul de parc. În spate se vede sera, pe jumătate îngropată în pământ, cu acoperișul de sticlă. În centrul scenei, e pomul plantat mai devreme. În dreapta scenei, un spațiu în care se vede un colț din bucătărie.

32. Tabloul VIII - PARC, 1968

PROFESORUL, așezat pe un buștean răsturnat, își mănâncă supa cu un colț de pâine, privind undeva în vale, dincolo de el. PROFESORUL înmoaie un colț de pâine și îl aruncă undeva înafara scenei, după cum pare, unui câine.

PROFESORUL

Poftim...

După câteva clipe, același joc.

PROFESORUL

Nu mai am... S-a terminat... Ce mai vrei? Ce mai vrei, măi Grivei?

ILINCA apare, se apropie pe alee. Îi e greu să meargă, fiind de data asta încălțată cu pantofii cu toc. PROFESORUL întoarce capul, o vede pe ILINCA care se oprește, ușor speriată. Câinele latră, de undeva de afară, nervos....

PROFESORUL

Poți să treci... Nu-ți face nimic... e prins în lanț.

ILINCA

Mulțumesc...

PROFESORUL stă așezat pe buturugă, privind departe în fața lui. ILINCA vine lângă el. PROFESORUL se ridică, ia roaba de lângă buturugă și pleacă. ILINCA nu se mișcă, dar e prima care rupe tăcerea.

ILINCA

Îmi cer scuze...

PROFESORUL

(se oprește)

N-ai pentru ce... N-ai pentru ce... Eu sunt un fost deținut politic, dumneata ești... soția fostului ministru al sănătății. Eu stau cu javrele de pripas, dumneata iei masa cu directorul... E drept așa...

PROFESORUL își continuă drumul pe alee, se oprește la o tufă de hortensii, a cărei flori sunt deja trecute și se apucă să taie calm și liniștit, curățind tufa. Din spatele lui se apropie ILINCA, vrând să-și ceară scuze.

ILINCA

Nu, nu-i drept... I-am spus inspectorului cine sunteți...

PROFESORUL

(tăind furios o crăcuță de liliac)

Asta e prea de tot...

PROFESORUL aruncă enervat floarea în roaba din spatele lui și o înfruntă pe ILINCA.

ILINCA

Nu era drept...

PROFESORUL

Cine ți-a permis dumitale să-i spui nenorocitului ăluia de comunist cine sunt... Să-și rădă-n barbă că un fost profesor universitar muncește pe post de grădinar... Ca să ia o amărâtă de pensie... (luându-și roaba) Uite cum fostul director al bibliotecii din Blaj împinge roaba cu compost...

PROFESORUL împinge roaba, îndreptându-se spre următoarea tufă pe care vrea să o curețe de florile trecute. ILINCA vine după el.

ILINCA

Nu-i așa... I-a spus directorului să vă aducă masa, în fiecare zi... Oficial...

PROFESORUL

(cu amărăciune)

I-auzi... să-mi aducă masa oficial...

PROFESORUL se apropie de altă tufă și începe să taie florile trecute. ILINCA rămâne pe alee, în spatele lui.

ILINCA

Voiam să spun că aveți dreptul... că puteți lua masa la cantina spitalului...

PROFESORUL

Ia te uită!... Am dreptul să mănânc la cantină! Da' cine vă credeți, tovarășa ministru! Și cine se crede, tovarășul inspector să-mi dea mie dreptul să mănânc?

ILINCA e în spatele lui, pledându-și cauza, în timp ce PROFESORUL taie florile trecute, una câte una, aparent calm dar, de fapt, stăpânindu-și furia.

ILINCA

A fost impresionat să afle că ați fost premiat de Academie... I-am spus și că ați susținut doctoratul cu cei mai mari profesori ai țării... Cu Iorga, Pârvan, Simion-Mehedinți... Lucrarea, Granița de vest, a fost recunoscută ca fiind...

Întorcându-se să arunce un mănunchi de flori trecute în roaba din spatele lui, PROFESORUL se oprește o clipă, răspunzându-i ILINCĂI.

PROFESORUL

Pentru asta, fată dragă, pentru asta am stat eu zece ani la închisoare... Pentru asta am fost condamnat de două ori, prima oară în 1951, iar a doua oară în 1961... Pentru că știam geografie și am scris lucrări despre granițele României!

PROFESORUL verifică să vadă dacă mai trebuie să taie ceva. Mai găsește o floare trecută, o taie, o aruncă în roabă.

ILINCA

S-au schimbat vremurile... Nu mai e la fel...

PROFESORUL își împinge roaba pe alee. ILINCA merge aproape lângă el, un pas mai în spate, neavând loc și fiindu-i mult mai greu să meargă pe tocure prin parc.

PROFESORUL

(cu ironie)

Dumneata i-ai spus că ești greco-catolică?

ILINCA

Nu. Cum să-i spun...

PROFESORUL

Vezi!? Nu s-a schimbat nimic.

ILINCA

Dar n-am spus că sunteți preot!

PROFESORUL ajunge lângă pom și verifică dacă țin bine nodurile făcute mai devreme, dacă nu s-a udat prea tare de la ploaie și stă bine în pământ...

ILINCA

Îmi pare rău... Nu m-am gândit!

PROFESORUL, preocupat de pomișor, mai scoate din buzunar o sfoară de cânepă și-l mai leagă într-un loc de bățul care îl susține. ILINCA vine să-l ajute, îndrăznind în cele din urmă să calce prin noroi cu pantofii cu toc.

ILINCA

N-am vrut...

PROFESORUL își continuă munca fără să-i răspundă.

ILINCA

Nu mai e la fel. O să fie bine...

PROFESORUL pornește din loc. ILINCA merge alături de el.

ILINCA

Trebuie să se termine, odată, nu?

PROFESORUL împinge roaba, indiferent la întrebările care i se pun.

PROFESORUL se îndreaptă spre o grămadă de compost de lângă seră, ILINCA îl urmează. PROFESORUL ia o furcă și răscolește cu ea maldărul de frunze, flori, resturi vegetale de tot felul, venind de la bucătărie, unele uscate, altele deja putrezite pe jumătate.

ILINCA tace. Se sprijină de acoperișul serei, nu departe de PROFESOR, privind undeva în fața ei. Își pune ochelarii de soare, apărându-se de lumina încă puternică de după-masă. De undeva, nu de foarte departe, se aud zgomotele specifice unei școli în pauză: strigăte și voci de elevi, formând un fond nedefinit, din care, din când în când, se distinge câte o voce, cineva cheamă, cineva pur și simplu chirăie sau râde... Decide să schimbe subiectul.

ILINCA

Nu mă așteptam să se audă atât de tare zgomotele de la liceul sfântul Vasile... E școală de agronomie acum... Nu? Credeam că atunci au desființat cu totul și liceul de băieți...

PROFESORUL pune în roabă câteva lopeți de compost, dintr-o altă grămadă alăturată, lăsată de mai demult, apoi împinge roaba spre unul din rândurile de pământ din grădina de zarzavat.

ILINCA

La sfântul Vasile ați fost director, înainte să plecați la Cluj, nu?

PROFESORUL începe să sape răsadul.

ILINCA

Văd că au mai rămas copacii...

PROFESORUL ridică puțin capul, privind în direcția celeilalte grădini, apoi își reia lucrul la săpat. ILINCA își scoate o țigară, dar nu o aprinde încă.

ILINCA

Îmi aduc eu bine aminte sau e prima grădină botanică făcută în Europa de elevi? Din ce an? Nu mai știu...

PROFESORUL sapă la răsaduri. ILINCA își răspunde singură.

ILINCA

Profesorul Borza a organizat-o, tot înainte să plece la Cluj... Oare părintele Bo... Profesorul e bine? (după o pauză) Tipografia era aici, în spate, nu?

ILINCA indică o clădire, aflată chiar în spatele ei. PROFESORUL nu ridică privirea, nu pare deloc atent la ce spune ILINCA.

ILINCA

Da, acolo era... Clădirea cealaltă, din spate. Ce vremuri!

PROFESORUL decide în cele din urmă să vorbească.

PROFESORUL

Cele de atunci sau cele de acum?

ILINCA întoarce capul spre PROFESOR. Se joacă nervos cu țigara, încă neaprinsă.

ILINCA

Cele de atunci...

PROFESORUL o privește pe ILINCA peste umăr. Înfișe sapa hotărât în pământ și întoarce bulgării umezi în brazdă.

PROFESORUL

Eu credeam că cele de acum... Eu, grădinar, tu membră de partid, soție de ministru!

PROFESORUL se oprește din lucru și se întoarce spre ILINCA, care, rezemată mai departe de acoperișul serei, încearcă să-și aprindă țigara și, din nou, bricheta nu merge.

PROFESORUL

Îl iubești?

ILINCA

Nu despre asta vorbeam.

PROFESORUL
(reluând săpatul)

Ba despre asta vorbeam...

În spatele PROFESORULUI, ILINCA face câțiva pași, încercând, în continuare, să-și aprindă țigara.

ILINCA

A fost prima oară când am văzut marea... atunci, în 1956...

ILINCA își scoate ochelarii de soare. Stinge țigara. Pleacă spre seră. PROFESORUL își continuă munca. În spate, o vedem pe ILINCA intrând în seră de unde revine cu o sapa.

PROFESORUL

N-ar trebui să lucrezi... în starea ta...

ILINCA

Ce stare? N-am nimic...

ILINCA trece lângă PROFESOR și încearcă să sape.

PROFESORUL

O să ai un copil, nu?

ILINCA scapă sapa de sub control.

PROFESORUL

De ce taci?

PROFESORUL îi arată cum să o țină. ILINCA mai încearcă o dată, încercând să zâmbească.

ILINCA

N-am nici un copil... adică, ba da, am un băiat de zece ani... Ajunge.

PROFESORUL sapă lângă ea, cu gesturi sigure, în timp ce ILINCA de-abia se mișcă. Brazda oricum e terminată.

PROFESORUL

Nu-l vrei... Nici mama ta nu te-a vrut pe tine... Așa ai crezut, nu?... Și-acum ție frică de copii. Mama ta... nu te-ai întâlnit niciodată cu ea?

ILINCA

Am încercat... N-a vrut să mă vadă...

PROFESORUL ia o lopată de compost și o aruncă pe brazdă, întorcând apoi pământul.

PROFESORUL

Și Solomon a pus copilul în mijlocul cercului și le-a cerut celor două femei, care amândouă spun că-i sunt mamă, să tragă de el... Care-i mai tare, să-l ia...

ILINCA se oprește, ezită să răspundă.

PROFESORUL

Adevărata mamă i-a dat drumul.

ILINCA se uită la ceas.

ILINCA

Trebuie să plec... Mă așteaptă...
Vă găsesc mai târziu?

PROFESORUL

Aici sunt... Până seara.

PROFESORUL privește în urma ILINCĂI, care pleacă. Apoi iese și el.

33. Tabloul IX – BUCĂTĂRIE, 1968

Lumina se schimbă și se aprinde pe spațiul unde este BUCĂTĂREASA care curăță un maldăr de farfurii, strânse de la mese. PROFESORUL intră, aduce ghiveciul cu flori, îl așază pe pervaz, în fața ei.

PROFESORUL

Sunt pentru Ilinca. Dă-i le tu, te rog. (după o clipă)
A sunat cineva pentru mine?

BUCĂTĂREASA

Așteptați un telefon?

BUCĂTĂREASA îl privește lung. PROFESORUL ridică o farfurie întoarsă, ia o cheie pusă acolo și pleacă.

34. Tabloul X – ÎN FAȚA SEREI, 1968

ILINCA se apropie de ușa serei, vrea să o deschidă, nu poate. Privește prin geamul acoperișului înăuntru. Nu vede pe nimeni. Se uită împrejur, pleacă înapoi spre bucătărie.

35. Tabloul XI - BUCĂTĂRIE, 1968

ILINCA intră în bucătărie. BUCĂTĂREASA a terminat de spălat vasele, începe să le ștergă.

ILINCA

Am trecut să-mi iau la revedere.

BUCĂTĂREASA

Plecați deja...

ILINCA

Da, e târziu...

BUCĂTĂREASA

Credeam că rămâneți în Blaj...

ILINCA

Ar trebui să ajung la Cluj și aici, e mai greu să rămân...

BUCĂTĂREASA

Nu vreți un ceai, înainte de-a pleca?

ILINCA

Cred că mi-ar prinde bine.

ILINCA își lasă geanta, caută un scaun, se așază și așteaptă ceaiul. E tensionată, dar încearcă totuși să redevină calmă. Se uită atent la ce face BUCĂTĂREASA, la tot obiectele din jurul ei. BUCĂTĂREASA pune apă la fiert într-un ibric, ia o cană lăsată la uscat și o șterge cu un prosop.

BUCĂTĂREASA

V-aș invita la mine, dac-aș avea unde... Nici la dom' profesor nu e prea mult loc, și acum, de când soția lui e bolnavă...

ILINCA

Doamna Manciulea e bolnavă?

BUCĂTĂREASA

Nu vi-a spus?

ILINCA

Nu.

BUCĂTĂREASA se apropie de ILINCA și lasă cana pe masă, în fața ei. Se așază și ea o clipă, la locul ei, aproape de sobă, până fierbe apa.

BUCĂTĂREASA

Poate nu trebuia să vă spun... Oricum... Dânsei i-a fost tare greu cât a stat profesorul la închisoare...

ILINCA

Ce are? Sper că nu e grav...

BUCĂTĂREASA

Este. Din câte am auzit, e cancer... E drept, profesorul nu prea vorbește. Fiica lor, Anișoara, cântăreața de operă, o știți?... A luat-o azi la Cluj cu ea, la spital...

ILINCA

Profesorul a rămas singur?

BUCĂTĂREASA

Trebuie să se întoarcă Ștefania, fata cea mică... Ce-i mai rău e că-l văd de ceva vreme cum s-a însingurat... Vorbește din ce în ce mai puțin.. Nu c-ar fi fost prea vorbăreț, după ce-a ieșit... știți dumneavoastră... Nu cred că-și iartă ce s-a întâmplat...

BUCĂTĂREASA se ridică să vadă ce se întâmplă cu apa. Vrea să ia un borcan dintr-un raft, unde are toate soiurile de ceaiuri, dar nu știe ce să aleagă.

BUCĂTĂREASA

Ce să fie? Mentă, cimbrisor, tei... avem toate soiurile...

ILINCA

Un amestec... cum vă credeți...

BUCĂTĂREASA

Mentă cu tei... foarte bun...

BUCĂTĂREASA oprește aragazul, pune o linguriță de ceai în ibric, apoi îl acoperă cu o farfurioară de metal. Continuă discuția cu ILINCA, rămasă la masă.

ILINCA

Pentru ce să fie vinovat? Doar nu pentru că s-a îmbolnăvit doamna Ana?

BUCĂTĂREASA

Ba da... Și pentru asta... Și pentru... Pentru altele, de'ale dânsului...

ILINCA scoate din geantă o carte și nu știe unde să o pună.

ILINCA

Voiam să vorbesc cu el înainte de-a pleca și am trecut pe la seră, dar nu era acolo... Voiam să-i las cartea asta...

BUCĂTĂREASA

I-o dau eu... Ah... Cred că profesorul a citit-o... L-am văzut cu ea mai deunăzi...

ILINCA

A citit-o? Sunteți sigură?

BUCĂTĂREASA

Da... da, asta era..

BUCĂTĂREASA lasă cu grijă cartea pe un raft, apoi se duce să ia ibricul și o sită și să toarne ceaiul în cană.

ILINCA

Nu mi-a spus nimic.

BUCĂTĂREASA

Spunea că n-ai uitat chiar tot ce-ai învățat, aici, la Blaj...

ILINCA

Îmi aduc aminte de mai multe decât credeți... Nu prea am cum să le spun.

BUCĂTĂREASA

S-aveți grijă...

ILINCA

Cu ce?

BUCĂTĂREASA

Cu florile astea...

ILINCA

De ce?

BUCĂTĂREASA

Ruta asta... Chiar nu vă trebuie. În starea dvs.... Să nu cumva să faceți ceai din ele...

ILINCA stă cu cana în mână, gândurile zburându-i undeva departe.

ILINCA

Ce spuneți?

ILINCA ține în continuare cana în mână, și bea din când în când din ceai.
BUCĂTĂREASA continuă să ștergă vasele.

BUCĂTĂREASA

Vi-am spus să nu faceți ceai de rută, în starea dumneavoastră.

ILINCA

Ce stare?

BUCĂTĂREASA

Să nu pierdeți copilul... E păcat.

ILINCA

Păcat să ce?...

BUCĂTĂREASA

Sunteți fiica Marei, nu-i așa? Vă știu de când erați în școală... Și pe Mara o știu... Am lucrat mult timp împreună, la grădinița din Jidvei... Ea e acolo, bucătăreasă...

ILINCA

Nu știu despre cine vorbiți.

BUCĂTĂREASA

Ba știți... Știți foarte bine. Știu că ați venit să o luați la București, atunci când v-ați măritat. Și ea a zis nu... Ar fi vrut... ar fi vrut tare mult... dar mereu s-a plâns că n-a fost o mamă bună... Că n-a fost lângă dumneata când erai mică...

ILINCA

(plecând)

Mulțumesc pentru ceai, dar nu știu despre ce vorbiți.

BUCĂTĂREASA

N-a fost vina ei... Au luat-o iarna, prin zăpadă, să vă ducă... Aveați doar șase luni. (ILINCA se oprește să o asculte) E drept, n-a vrut să aibe copil. Cine să vrea? Învățătorul a siluit-o și fata n-avea atunci nici cincisprezece ani...

ILINCA

De ce-mi spuneți toate astea?

BUCĂTĂREASA

Pentru că văd că ți-e frică să ai copilul. De asta-ți spun...

ILINCA

Nu știam.

BUCĂTĂREASA

Ce?

ILINCA

Nu știți unde-l pot găsi pe profesor acum?

ILINCA iese grăbită. Lumina se schimbă. Toată scena este învăluită treptat într-o ceață deasă, care se prelinge pe jos... Doar pomul se mai vede, în mijloc... Câteva umbre aduc roabe pline de cărți și le răstoarnă undeva, în spate.... în timp ce Anișoara își continuă povestirea.

36. Tabloul XII – Prezent

ANIȘOARA

Vezi... A știut coana Veturia ce să-i spună mamei tale să nu cumva să-și facă ceai de rută... M-am întrebat mereu de ce... De ce i-a fost mereu atât de frică...

37. Tabloul XIII - CÂMPIE, 1968- 1948

Un câmp cuprins de ceață. PROFESORUL împinge coarnele unui plug. Încet, PROFESORUL îngână o melodie veche, românească... Din când în când parcă uită cuvintele, îngână doar melodia, o reia ușor, în liniștea vătoasă a iernii. ILINCA se apropie și privește.

PROFESORUL

Cântă puiul cucului, pe coarnele plugului... Și-așa cântă de cu jale, de cade frunza pe vale.

PROFESORUL se oprește și începe să povestească... E în dialog cu ILINCA și totodată în trecut, în 1948, când au venit să închidă tipografia.

PROFESORUL

Am fost un laș. Puteam să fac mai mult. Dar am mințit.

ILINCA

Când?

PROFESORUL

Atunci, când au venit la tipografie, cei de la Sibiu... Era toamna târziu... Atunci, în 1948... Nu, era deja pe la începutul lunii decembrie. O zi cu ceață și burniță adâncă. Lucrătorii, eu și Traian, tânărul de la ferma liceului, am înjugat vitele și am început

aratul. Apăsând coarnele plugului și pășind încetișor pe urma animalelor, lucrătorului i-au venit în minte versurile cântecului vechi bătrânesc: *Boii mei când aud Doina/ Ară țelina și moina/ Boii mei când aud jalea/ Ară țelina și calea/ Boii mei când aud dorul/ Ară calea și ogorul/ Cântă puiul cucului/ Pe coarnele plugului/ Și-așa cântă de duios/ De cade funca pe jos/ Și-așa cântă de cu jale/ De cade frunza pe vale.* Deodată, prin ceața deasă și umedă, din șosea, de lângă teiul lui Eminescu, un om de serviciu al primăriei striga în gura mare...

Prin ceața deasă și umedă, SECRETARUL DE LA PRIMĂRIE strigă în gura mare.

SECRETAR PRIMĂRIE

Măi, Traiane, acolo-i banditul de Manciulea?

PROFESORUL se oprește, privind spre SECRETARUL PRIMĂRIEI.

SECRETAR PRIMĂRIE

Să vie repede la primărie... Da să vie repede, că de nu, o pățește. Îl caută secretarul de partid.

SECRETARUL PRIMĂRIEI pleacă, dispărând în ceață, iar PROFESORUL lasă plugul. Intre timp, prin ceață se apropie SECRETARUL DE PARTID.

SECRETARUL DE PARTID

Tu ești Manciulea, mă?

PROFESORUL

Eu.

SECRETARUL DE PARTID

Tu ai fost vreodată în tipografie?

PROFESORUL

Am fost...

SECRETARUL caută prin cărțile aduse cu roaba. Ia câte una, o deschide, o aruncă. PROFESORUL continuă povestea.

PROFESORUL

Delegația de la Sibiu venise să preia tipografia și să o transfere acolo. Au mers împreună cu căpitanul poliției acolo, au rupt sigiliul și am intrat în clădire, în camera întâi... „Ce-i aici, măi?” „Culegătorul de litere pentru formarea cuvintelor întrebuițate la tipărirea ziarelor și cărților”. În camera a doua, aceeași întrebare. „Aici sunt mașinile de tipărit și

legatul cărților.” În camera a treia, aceeași întrebare. „Aici sunt depozitate ziarele, revistele, cărțile și alte tipărituri, editate în tipografie.” Într-o cameră din fundul clădirii era așezată arhiva tipografiei pe care Profesorul de geografie de la liceul Sfântul Vasile, venit la Blaj, le rânduse cu micală, organizându-le pe ani și profil, începând de la anul 1856 până în 1918.

SECRETARUL apropie o carte de PROFESOR.

SECRETARUL

Ce scrie aici?... În ce limbă e?

PROFESORUL

(luând cartea în mână, ezită)

Nu știu... Sunt aceleași litere, ca în română, dar... nu-i română.

SECRETARUL

(scoate altă carte)

Asta văd! Sau poate crezi că nu știu să citesc? (silabisind) elementa lingua-e daco-roma-na-e? Ce-i asta?

PROFESORUL

Dacă dumneavoastră nu știți...

SECRETARUL

N-ai lucrat aici, în tipografie? Înainte să ajungi la sapă? Așa mi-au spus... că dumneata cunoști tipografia...

PROFESORUL

Nu tocmai... N-am lucrat aici... O cunosc... oarecum... Sunt doar un muncitor cu ziua la fermă...

PROFESORUL nu îndrăznește să-l privească în ochi pe SECRETAR, care pleacă râzând. Undeva în spate, TOVARĂȘII continuă să descarce roabele cu cărți.

SECRETARUL

(spre TOVARĂȘI)

Iau-zi mă! Nu știe!

SECRETARUL aprinde o țigară în spate. Peretele de sticlă coboară. SECRETARUL fumează. Calm, aruncă un chibrit peste roaba cu cărți. Începe să ardă ceva. Focuri se ridică de undeva din spate. Peste ILINCA și peste PROFESOR începe să ningă ușor. Luminat în contrejour, fulgii par să fie cei mai albi fulgi de nea.

38. Tabloul XIV - CATEDRALĂ, 1968

PROFESORUL privește, ca și cum încontinuu ar vedea cărțile arzând. ILINCA e lângă el.

PROFESORUL

Am fost doar un laș. Puteam să fac mai mult. Dar am mințit. „Nu știu”, așa a răspuns lucrătorul zilier... Șeful comisiei de recepție a scos un act dintr-un dosar de pe la 1860... A privit îndelung textul, după care s-a adresat culegătorului de la fermă și l-a întrebat: „Ia vezi măi, ce scrie aici?” Actul era în latinește. „Nu știu”, a răspuns lucrătorul zilier, slovele sunt ca ale noastre, dar în ce limbă scrie, nu știu. Atunci șeful comisiei s-a adresat primarului – fost mare legionar, iar acum, mare comunist, poruncindu-i: „În foc cu ele”.

ILINCA

Când s-a întâmplat asta?

PROFESORUL

Atunci, când au venit la tipografie, cei de la Sibiu... Ordinul s-a executat întocmai a doua zi. A doua zi dimineața, carele primăriei au fost prezente la localul tipografiei, au încărcat arhiva și au transportat-o pe râul Târnavei Mari, din sus de podul pe peste râu, unde i-au dat foc. Seara, au venit și oamenii de serviciu cu furcile, aruncând actele și dosarele fumegânde în valurile apei. Aceasta a fost soarta vestitei arhive a tipografiei de la Blaj...

ILINCA

Nu puteați face mai mult...

PROFESORUL

Ba da.

ILINCA

Ba nu.

PROFESORUL

Trebuia să le spun că sunt în latină. N-am avut curajul să le spun că știu.

ILINCA

V-ar fi arestat. Știți bine că v-ar fi arestat. Și-ar fi dat seama că sunteți preot...

PROFESORUL

Dar poate nu le distrugeau. Nu pe toate...

ILINCA

Ar fi făcut-o oricum. Au distrus biblioteca școlii,
au distrus-o pe cea de la mitropolie...

PROFESORUL

Aș fi putut să-i opresc... Dacă spuneam adevărul...

ILINCA

Nu se schimba nimic.

PROFESORUL

Am mințit.

ILINCA

V-ar fi arestat.

PROFESORUL

M-au arestat oricum...

ILINCA

Mai târziu. Ați făcut zece ani de pușcărie. Ce
regrețați?

PROFESORUL

Că n-am spus adevărul, atunci când m-au întrebat...
Știi, în dimineața aceea, am văzut-o în fața mea pe
Ana și pe fete... Și mi-a fost frică...

Ceața se împrăștie. Ninsoarea se depune pe jos, pe haine. Treptat însă, vedem că nu sunt
fulgi de zăpadă, ci e o ninsoare cu cenușă.

ILINCA

Știu... Ce-o să se întâmple acum?

PROFESORUL

Lista aceea pentru Academie...

ILINCA

Ce-i cu ea?

PROFESORUL

Să te ajut să o faci... Poate le mai găsiți pe
undeva... prin alte biblioteci...

ILINCA

Poate... Speram să mai dezleg un mister...

PROFESORUL

Ce mister? Unde a fost scrisă prima piesă românească? Manuscrisul pe care-l cauți?

ILINCA

Nu... Am aflat... am aflat de mama... Știați, nu? Ce s-a întâmplat?

PROFESORUL

Da. I-a fost greu. Dar mama ta te-a iubit... Chiar dacă n-a putut să ți-o arate... Chiar dacă a trebuit să te dea...

ILINCA

Și Solomon a pus copilul la mijloc...

PROFESORUL

Și femeia care l-a iubit i-a dat drumul...

ILINCA încearcă să-și stăpânească plânsul.

ILINCA

Și piesa... Piesa a fost scrisă aici, nu? Ca exercițiu de școală... în mai multe limbi, cu un amestec de litere chirilice și latine... spunea multe despre școala de aici...

PROFESORUL se ridică. Îi întinde un șervețel ILINCĂI, care-l ia, zâmbind printre lacrimi.

PROFESORUL

Mai contează? Blajul a fost șters de pe hartă... În plus, e doar o comedie...

ILINCA

Cum altfel ar fi putut să se vorbească despre uciderea domnului, despre tiranie, despre... toate... decât prin aluzii...

PROFESORUL se îndreaptă spre ieșire. ILINCA îl urmează.

PROFESORUL

Chiar... suntem maeștrii la aluzii!

ILINCA

Era important.

PROFESORUL

(continuând)

Știu... Multe erau importante...

Din spatele scenei apare ANIȘOARA. Ceața s-a împrăștiat cu totul. Ne dăm seama că PROFESORUL și ILINCA stau pe jos, în mijlocul unui strat de cenușă. Albul de zăpadă a devenit deodată gri....

PROFESORUL

Ai grijă... N-ai venit aici doar pentru o carte... Ai grijă de copilul tău. Spune-i... Spune-i adevărul.

ILINCA și PROFESORUL se ridică încet. PROFESORUL se îndepărtează, singur, în timp ce ILINCA privește în urma lui... Din depărtare, se aude corul unei biserici. Înainte să dispară, PROFESORUL se mai întoarce odată spre ILINCA.

ILINCA

O să vin să refacem lista.

PROFESORUL iese.

39. Tabloul XV - PREZENT, PE SCENĂ

ILINCA se ridică, își scoate încet haina și redevine TÂNĂRA de la început.

TÂNĂRA

Eu m-am născut în mijlocul iernii. Nu mi-a spus nimic, multă vreme. Dar a adunat cărți. De oriunde se ducea, aducea cărți. Înainte de-a muri, avea în fața ochilor o imagine: cum ardeau cărțile bibliotecii din Blaj, pe malul Târnavei. A fost ultimul lucru despre care mi-a vorbit.

ANIȘOARA

De asta ai venit?

TÂNĂRA

De-atunci mă întreb de ce? Cum de a tăcut atâta vreme? De ce ei i-a fost frică? De ce tatăl tău a avut curaj...

ANIȘOARA

Pe mine mă întrebi?

ANIȘOARA pleacă și ea, trecând prin cenușă. Se apleacă, atinge cu mâna stratul de cenușă, vine spre TÂNĂRA și, ușor, îi face din cenușă semnul crucii pe frunte.

SFÂRȘIT